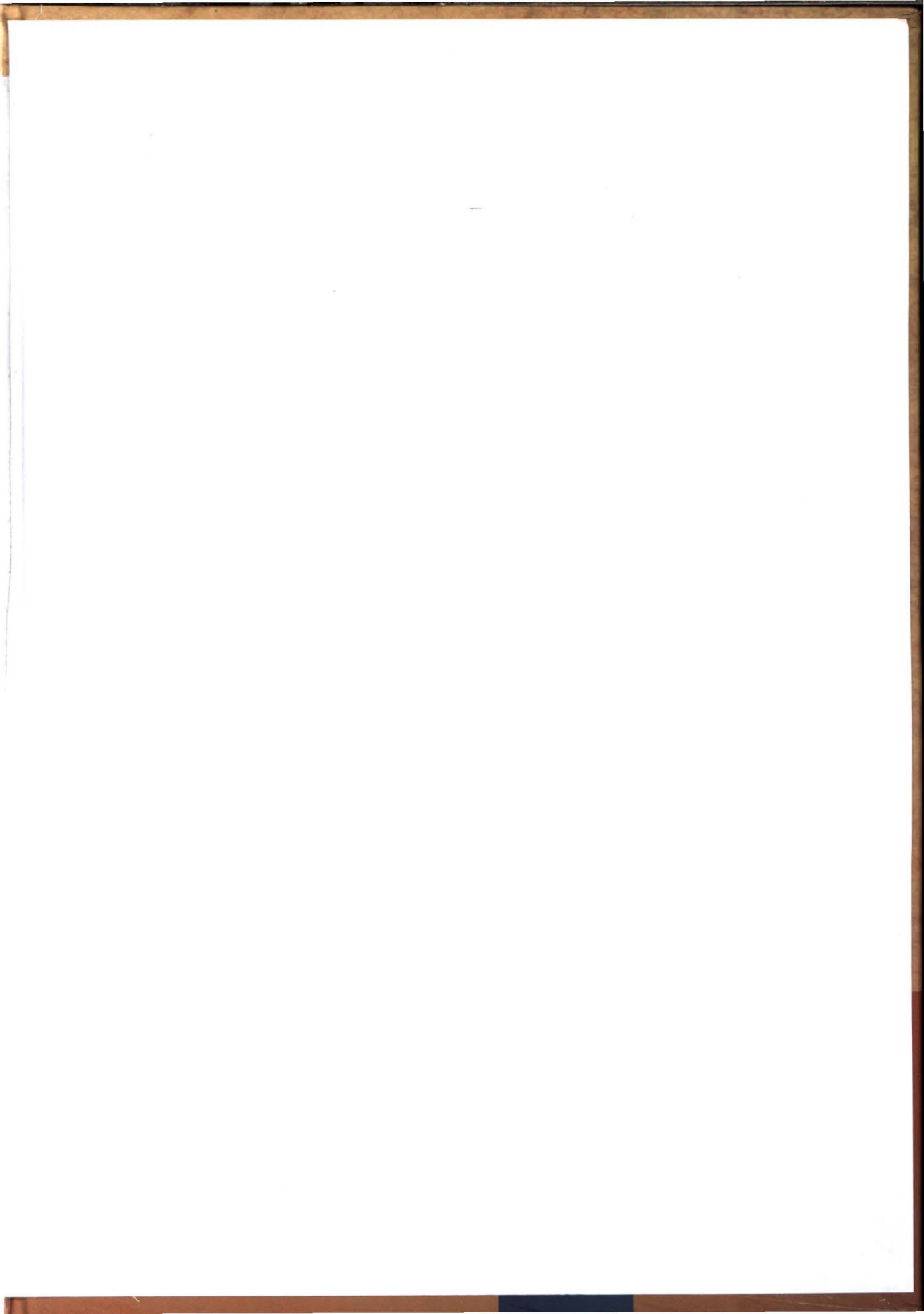

100

éve született

Balanyi Béla

100 éve született Balanyi Béla

A kötetet összeállította: **dr. Gyenesei József** és **Tánczos-Szabó Ágota**

A Balanyi Béla tudományos tevékenységéről szóló fejezetet készítette: **Dr. Szabó Attila**

Az anyaggyűjtésben közreműködött: **Bögös Ágnes**

Tipográfia és grafikai terv: **Mudri Andor**

*A borítón látható grafika és a kötetben található illusztrációk
Balanyi Béla munkái.*

ISBN 978 963 7236 70 9

Kiadta: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára
www.bacs-kiskun-leveltar.hu

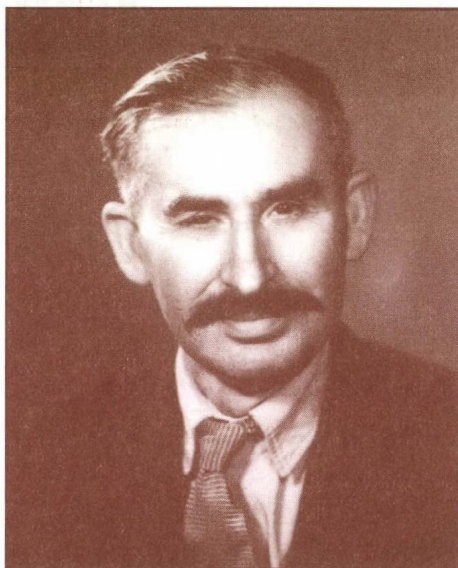
Felelős kiadó: **dr. Gyenesei József** levéltár-igazgató

Kecskemét, 2011

100 *éve született*

Balanyi Béla

*„Idő múltán eredmények mennek feledésbe.
Ha a történet holt betű nem rögzíti, ki tud
erről többé, ha a cselekvők elmúlnak...”*

Balanyi Béla, 1960.

ELŐSZÓ

2010. és a 2011. esztendő is nagy jelentőséggel bír a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltárának életében évfordulók és jeles események szempontjából. Intézményünk tavaly ünnepelte fennállásának hatvanadik évfordulóját. Idén Balanyi Bélára, levéltárunk egykori igazgatójára emlékezünk születésének centenáriumán. Balanyi Béla 1951-től két éven át beosztott dolgozója, majd két évtizeden keresztül vezetője volt a Kecskeméti Állami Levéltárnak, utóbb Bács-Kiskun Megyei Levéltárnak.

Nem az efféle ünnepi kiadványoktól kötelező módon elvárt patetikus hangvétel, hanem a tények mondatják velünk: Balanyi Béla rendkívüli személyiségként nagy idők tanúja volt. Képzőművészeti pályára készült, de jogtudományból doktorált, mert így hozta az élet. Városi tisztviselőként dolgozott Nagykőrösön, majd végül – talán a sors akaratából – levéltáros lett. Hatalmas munkabírással küzdötte végig az akkor formálódó hazai levéltári rendszer első évtizedeit. Mindennél beszédesebben jellemzi ezt a kort, hogy az idős levéltáros a nyolcvanadik születésnapja alkalmából készített múltidéző beszélgetés során is úgy nyilatkozott: nem emlékszik olyan

időszakra, amikor a levéltár munkakörülményei jónak lettek volna mondhatók. Balanyi Béla sokoldalúságát mutatja, hogy archiváriusi munkája mellett muzeológusként és régészként is tevékenykedett, de soha nem adta fel művészi álmait sem: rajzolt, alkotott, verselt. Tudatosan törekedett arra, hogy nyomot hagyjon maga után. Ennek köszönhetően maradt ránk a levéltárunk múltját egyedi módon dokumentáló háztörténet és a Napos Oldalként ismert rajzos krónika, de talán ennél is fontosabbak azok az emlékek, amelyeket az őt még személyesen ismerő munkatársak őriznek szívükben Balanyi Béláról. Úgy véljük, az utókornak íratlan kötelessége méltó módon megemlékezni e rendkívüli emberről a mostani kerek évforduló alkalmából.

A hálás utódok

BALANYI BÉLA (1911–2002)

ecskeméten látta meg a napvilágot 1911. február 1-jén Balanyi Gergely MÁV-altiszt és Dobos Mária első gyermekeként. Tanulmányait szülővárosában kezdte, de miután vasutas édesapját Nagykőrösre helyezték, a középiskolát már e településen fejezte be, az Arany János Gimnáziumban. 1931-ben érettségizett, majd továbbtanulási szándékkal a Képzőművészeti Főiskolára jelentkezett, ám helyhiány miatt elutasították. Ekkor új megélhetési lehetőséget keresve a jogi stúdiumok felé fordult. Az I. Ferenc József Jászkun Huszárezredben teljesített katonai szolgálata, valamint anyagi nehézségek miatt a Kecskeméti Református Jogakadémián megkezdett felsőfokú tanulmányait többször félbeszakította. Közben nevelőtanárként, konyhakertészként, burgonyakereskedőként is kereste kenyerét. Jogi doktorátusát végül Kolozsvárott, a Ferenc József Tudományegyetemen szerezte meg. 1942. június 13-án avatták doktorrá. Nagykőrös közigazgatásában 1942-től dolgozott, előbb díjnokként, majd közigazgatási gyakornokként. Feladata a közművelődési ügyek intézése volt, de rábízták a városi levéltár, a múzeum és a könyvtár kulcsait

is. Mindezek mellett rövid ideig még a közgyámi és közellátási teendőket is ellátta. 1942. október 24-én kötött házasságot Török Teréziával, akivel közösen három gyermeket neveltek fel.

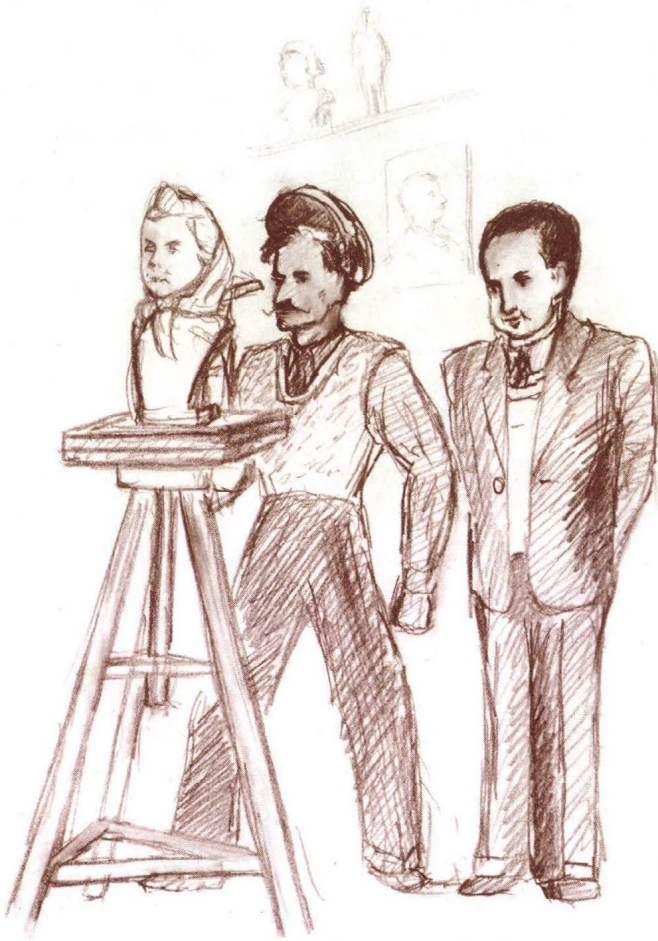
Balanyi Béla levéltárosi pályája nem szokványos módon kezdődött 1944 végén. A front közeledtével a fiatal hivatalnok a Nagykőrös történelmét a XVI. századtól kezdődően dokumentáló levéltári iratokat a város környéki szőlők prэшházaiba és pincéibe rejtette el, majd a közvetlen veszély elmúltával, mostoha körülmények között megkezdte a visszaszállított anyagok levéltári rendjének helyreállítását. A város közgyűlése e rendkívüli jelentőségű iratmentő és -rendező munka elismeréseképpen 1945-ben levéltárnokká választotta Balanyit. 1951 nyarán a Levéltárak Országos Központjának (LOK) döntése értelmében Nagykőrös város levéltárának anyagait a Bács-Kiskun Megyei Közlevéltárba szállították. Balanyi Béla szeretett iratait követve ez időtől kezdve főállásban a kecskeméti intézmény falai között dolgozott, először levéltárosként, majd 1953. június 1-jétől 1973-as nyugdíjazásáig igazgatóként. Mindemellett 1950 és 1972 között a nagykőrösi múzeum megbízott igazgatója, majd 1990-ig tudományos munkatársa volt. A négy évtized alatt több régészeti ásatást vezetett, elévülhetetlen érdemeket szerzett a nagykőrösi múzeum anyagának gyarapításában, illetve a nagykőrösi könyvtár megszervezésében. Nagykőröshöz fűzték művészi kapcsolatai is, az 1950-ben indult Képzőművészeti Szabadiskolának, később Képzőművész Körnek kezdetektől tevékeny tagja volt, a szobrászat terén jeleskedett.

Balanyi Béla szép kort ért meg. Hosszú élete alatt számos alkalommal elismerték a kultúra területén kifejtett tevékenységét: 15 emlékéremmel, két aranygyűrűvel, a „Pro Muzeo” és a „Pro Urbe” díjakkal. A legendás levéltár-igazgatók egyikévé vált, bár őt nem el-

sősorban nagy szakmai tudása, hanem „különc” egyénisége miatt szerették és tisztelték. Egykori kollégái jó emlékekkel idézték fel azt a talán sehol máshol nem létező munkahelyi légkört, amelyet Béla bácsi alakított ki a kecskeméti levéltárban. *„Ezt a légkört talán úgy tudnám jellemezni – írja Böőr László, Balanyi Béla nekrológírója – hogy az ő színes egyéniségét, kiegyensúlyozottságát, közvetlenségét, de talán azt is írhatnám, hogy rendkívüli ember- és életszeretetét át tudta adni valamennyi munkatársának, kollégájának. Nemcsak Kecskeméten, hanem az ország akkori összes levéltárában ilyennek ismerték őt. Levéltáros kollégák között még ma is él örökké huncutkodó szeme, jellegzetes arca, minden értekezletnél, továbbképzésnél fontosabbnak tartott fényképezés- és természetszeretete.”*¹

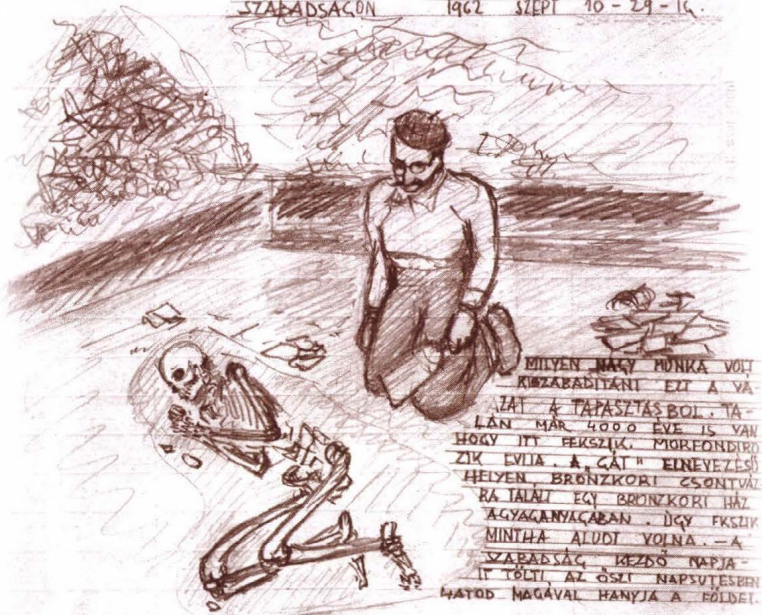
Elhivatottságáról, szakmaszeretetéről pedig így vallott 1972-es önéletrajzában: *„Úgy a levéltári, mint múzeumi tudományok nagy hasznát látom a helytörténeti ismeret sokoldalúsága szempontjából. Nehéz út volt az eddigi, mert e szakmákat nem előképzettség útján, hanem menet közben, rengeteg éjszakát rááldozva tanultam. Szeretettel dolgoztam minden ágban azzal, hogy úgy a levéltári munkával, mint a múzeumi munkával soha meg nem ismételt eredményekhez juthattam, mert amit ezen intézményekben akkor begyűjthettem, ma már nem léteznének. A papírzúzdák megőrlték volna, a régészeti anyagot a mélyszántás megsemmisítette volna. [...] Ha csak a napi 8 km [-t] számítom is, melyet kerékpárral, gyalog a lakásom és kecskeméti munkahelyem között 21 év óta megtettem, az is 52 800 km. A többit nem is számítva mégis azt mondhatom: megérte!”*²

Balanyi Béla 91 éves korában hunyt el. Szeretett városában, Nagykőrösön nyugszik.

EVLIA A LEÁNYIÁT MINTÁZZA.

A KÉPZŐMŰVESZ KÖR.

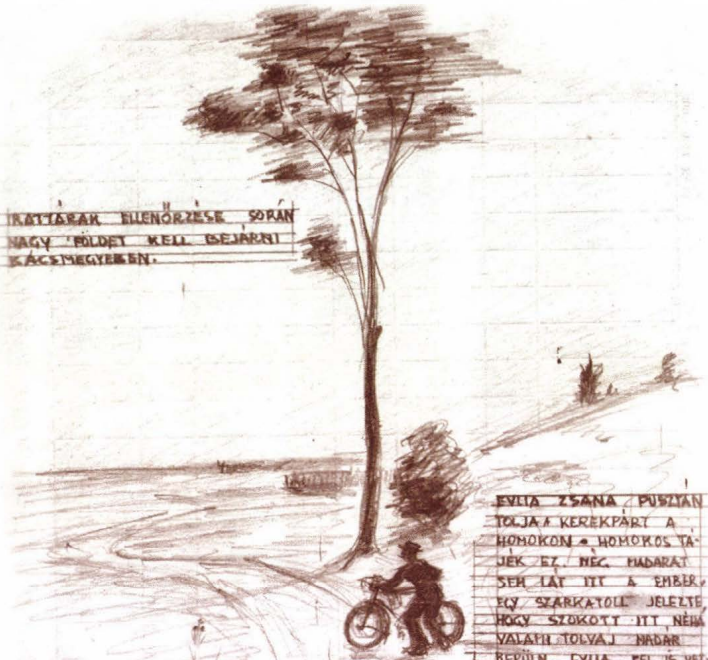
MILYEN NAGY MUNKA VOLT
KÖZBESZÁLLÍTANI EZT A VA-
ZAT ÉS TAPASZTÁS BÖL. TA-
LÁN MÁR 4000 ÉVE IS VAN
HOGY ITT FÉKSIK. MEGFONDRO-
ZIK EVLIA. A GÁT " EDEVEZÉS
HELYEN. BRONZKORI CSONTVÁ-
RA TALÁLT EGY BRONZKORI HAZ
AGYAGANYACÁBAN. DÍGY FÉKSIK
MINTHA ALDOTT VOLNA. -- A
SZABADSÁG BEZÁRÓ NAPJA
IT TÖLTI. AZ ÖSZI NAPSÜTESEBBI.
MÁTBÓ NAGYÁVAL HANYJA A FÖLDET.

AZ ÁRPÁDKORI MAGYAROK
NYOMÁBAN MÁR AZ ÖTÖDIK
ÉSZTENDŐT TÖLTI EVLIA MIN-
DIG SIKEREI OLYAN HESEB
NEM SZIKKOTI ASAINI AHEL
MÁBOS NYOMOK NINCSENEK.
TÖHÉREDEK FÖLDET KELL ELHANY-
NI MERT A KERESÉSETI MÁRÁD-
VÁNYOK AT M. MELYEN IS VANNAK.

EVLIA A GÁT-BAN ÁRPÁDKORI PÜTRI
LAKÁST ALÁFELT KI. EZ KÖVÉLAKU. KIVUL
RÓL FÖLÁRTO KEMENCEVEL. MOST A HAZ KÖ-
ZEPÉRI. KÖZEPEN LÉVO TÜZHELY HAMUJÁT
KUTATJA. A FÖLGHANVÁSOK MÁR MESSYIRÓL
ELAROLJAK A REGESZ MUNKAJÁT.

IRATTARAK ELLENŐRZÉSE SORÁN
NAGY MŰDÉY KÉLD BEJÁRNI
KÁCSMEGYÉKEN.

EVLIA ZSANA PUSZTAN
TOLJA A KERÉKPÁRT A
HOMOKON • HOMOKOS TA-
JÉK EY NÉG MADARAT
SEM LÁT ITT A ÉHBER,
EGY SZARKATÓL JELELTÉ
HOGY SZOKOTT ITT NÉMA
VALAHY TOLVAJ NÉBAR
REPŰEN, EVLIA FEL IS VET-

TE MINT A KÜZDELMES UT EMLÉKEI. EGY ÚTSZELI MEGANÓV FA, KEVE-
SE MÁR UT, ITT OTT TANYA VAGY TANYÁKON JELLI, HOGY LÁTTAK, VAGY LÁTOGAT
EZT A KUNPUSZTÁT. - EVLIA: DE RITKÁN VANNAK ITT A TANÁCSADÓK. AZ
UTAZÁS A NAGYOBB MUNKA, MINT AZ IRATOK ÁLLAPOTÁNAK AZ ELLENŐRZÉSÉB.

MÁRKA - KÖNYVISE IS ELKÉPTELT MENNY - ITT IS
VOLT MIT NÉZNI - A IRATOK ÁLLAPOTA SEM VOLT
JÓ, DE ROSSZABB IS, VOLT NÁLA, ZSÁNÁN A W.C. BEN
VOLTAK, ITT SZERKENTYÉN.

EVLIA MÁRKA NEVŰ KÖZÉPKORI KUN
FALU HEYÉN SZEÜ NÉHÁNY ENLEK
VIRÁGOT. KI GONDOLJA HOGY A
DÖMBÖN HOL A KERESZT AŰ TEMP-
LOK VOLT. A DÖMB FÖLDJÉBEN
KUNOK CSONTJAI FEKSZENEK, A DÖMB KÖRÜL
HÁZAK VOLTAK, A VIRÁGOK ELPUZTULT KUDURÁN NÖTEK.

A HISTORIA DOMUS

örténetet beszél el a Historia Domus: a Bács-Kiskun Megyei Levéltárét. Első sorait Dr. Leidecker Jenő³ levéltár-igazgató vetette papírra 1950-ben. Bejegyzései pontosan rögzítik az intézmény születésének körülményeit. Eszerint Bács-Bodrog megye levéltárát Bács-Kiskun megye létrejöttének előestéjén, 1950. január 30-án szállították Bajáról Kecskemétre, a városháza épületébe. Az újonnan alakult intézmény a Bács-Kiskun Megye Levéltára elnevezést nyerte, ebben a formájában azonban nem sokáig létezett. A területszervezések után az újabb, nagyobb horderejű változást intézményünk jogelődje életében a levéltárak államosítását és a Levéltárak Országos Központjának (LOK) létrehozását elrendelő 1950. évi 29. törvényerejű rendelet hozta, amelynek értelmében Bács-Kiskun Megye Levéltára és Kecskemét város levéltára 1951. január 1-jén egyesült, Bács-Kiskun Megyei Közlevéltár elnevezéssel.

A kezdetben háromfős kollektíva meglehetősen hosszúra nyúlt munkanapjait az új levéltári főhatóság által előírt rendezési-selejtezési és alapleltározási munkálatok, valamint – a bajai és a bácsalmási járások kivételével – szinte a megye egészét magában foglaló gyűjtőterület ellenőrzése töltötték ki.⁴ „*Menteni, ami menthető!*” – adták ki elődeink a maguk számára a szakmai elhivatottságukat oly szemléletesen tükröző jelszót. Ennek jegyében a maroknyi csapat a vidéket járva felkutatta, majd a levéltárba szállította a megmaradt, sokszor ömlesztett állapotban talált XVII–XIX. századi települési irattárat, megmentve őket ezzel a „*biztos pusztulástól a tudomány számára*”.⁵

Az állami kerületi levéltárak kiépítésével összefüggésben hozott 1951. július 16-ai LOK-rendelet értelmében Nagykovács város – több mint 400 folyóméter terjedelmű – levéltára is Kecskemétre került. A megyei levéltár az iratokkal együtt a kőrösi archívum vezetőjét, Dr. Balanyi Bélát is átvette levéltárosi minőségben, akinek azonban 1953 nyarától, Leidecker Jenő távozását követően⁶ az intézmény-irányítás gondjai is a nyakába szakadtak: „*A kezdet nehézségeivel küzdő új vezető [a] csökkent létszámú munkaerővel nehezen boldogult*” – írta teljes őszinteséggel az újdonsült levéltár-igazgató.⁷ Ez és az ehhez hasonló későbbi bejegyzések is jól példázzák, hogy a levéltári háztörténet hangvétele, miután annak vezetését Balanyi Béla vette át, közvetlenebbé, személyesebbé vált. A könyv lapjainak ez időtől megjelenő színes díszítései, iniciáléi első pillantásra tudatják az olvasóval, hogy a feljegyzések nem hivatalos használatra készültek. A művészi önkifejezés jelei a bejegyzéseket bevezető vagy kísérelő kisebb-nagyobb versikék, lírai hangvételű mondatok is.

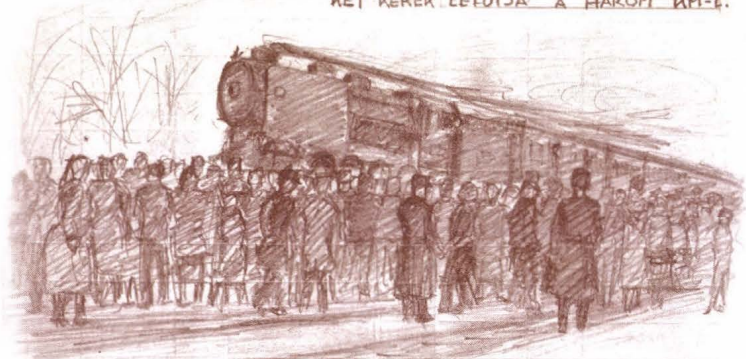

Balanyi éves beszámolók gyanánt foglalta össze a levéltárban történeteket, ezeket később Csontos Jánosné (Möme) másolta be szép, szálkás betűivel az illusztrált kötetbe. A háztörténetben nagy hangsúlyt kapott az elvégzett munkafolyamatok leírása, a szakmai és tudományos eredmények értékelése és a kollektíva sorsának ismertetése. Mint jó főnök és kolléga, Balanyi figyelemmel kísérte a dolgozók tanulmányait, egészségi állapotát, magánéletük alakulását is. A kollégákról és munkájukról rövid jellemzést adott. Levéltár-vezetőként átélt várakozásait, dilemmáit, gondjait szintén megfogalmazta a háztörténet lapjain, önmagát mindig harmadik személyben láttatva. Adatokat közölt a levéltár- és kiállításátogatásokról, ismertetette az az idő szerint legnépszerűbb kutatási témákat, a kutatók létszámát, összegezte a konferenciák és a tapasztalatcserék történéseit, s időnként kitért az időjárási, közlekedési viszonyokra is. A Historia Domusban máskülönben meglehetősen kevés levéltáron kívüli eseményről olvashatunk, az egyetlen kivételt talán az 1956. év jelenti.

A háztörténet utolsó bejegyzései, díszítései 1974 áprilisában készültek. A csupán félig betelt kötetbe azóta nem írt senki, de kopott, fekete borítója arról tanúskodik, hogy sokan forgatták érdeklődéssel ezt a különleges, ma már ereklyének számító dokumentumot.

MINDEN REGGEL SZELLE, VAGY SZEL EL-
LEN ROHANÁS A VONATHOZ. HA ESİK,
HA EU, MINDEGY, A VONAT JÖN, A
KÉT KÉREK LEEDTJA A HÁROM KM-E.

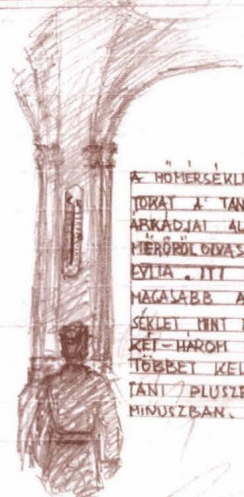
A VONATNAI SZAZAK VARNAK, BEFUTNAK A
FÜZDÖNY, ES A KOCSIK, AZ ACSORGÓK
TÖMEGE MEGMOZDUL S ROHAN, KEZDŐ-
DIK A RÜZDELEM AZ ÜLŐHELYEKÉRT. AZ
ACSORGÓK CSAKRAAN VÁLTOZNAK HELYÖKRE
ÚJAK JÖNNEK, EVLIA MÁR 10 EVE TÁR-
JA EZ AZ ÚTAT.

EMBERFOJAN KESKREHETEN A RÁKOCZI ÚTON,
A REGGELI REF. EZREKET HOZNAK A VONATOK IDE
PUNKARA. EVLIA SZELÉ MÁR MEGSZOKTA EZ A JELENSEGET.

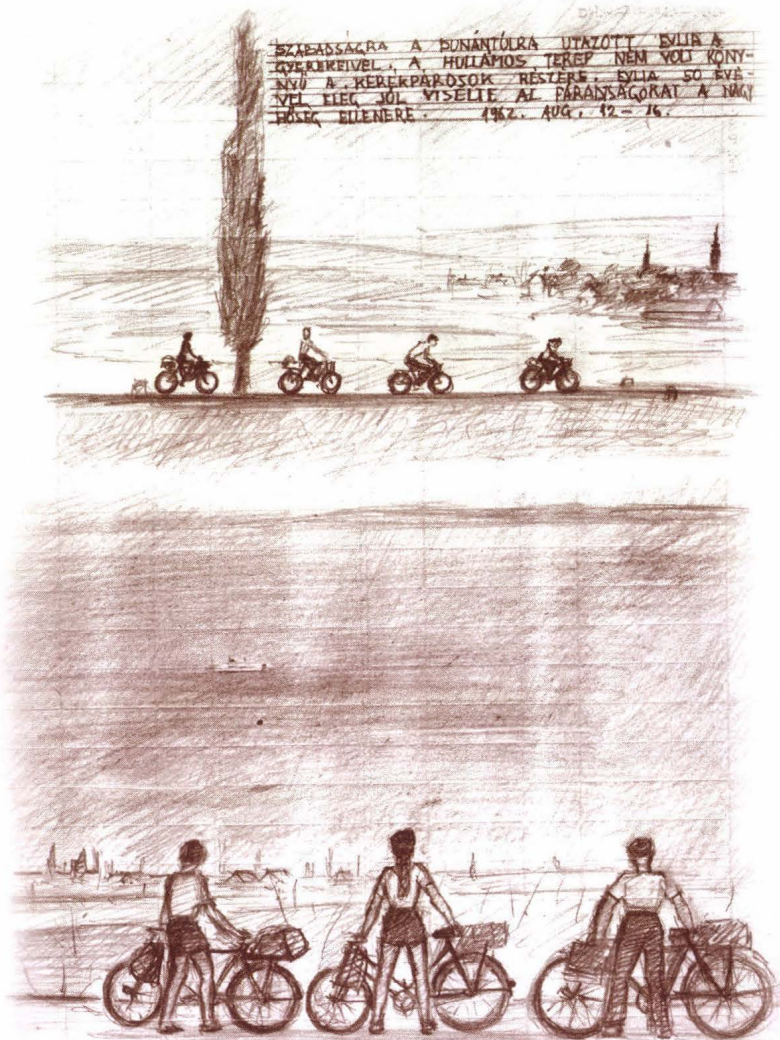
A LEVÉLTÁRVEZÉTO, ORAJA A TORONYÓRA. VALAHANYSZOR A TANÁCSHÁZ ELÉ ÉR FELNEZ A TORONYRA. A PONTOSÍDŐ A LEVÉLTAR ORAJÁNAK. A PONTOSÁGA SZEMPONTJÁBÓL FONTOS. VAN PONTOSABB IDŐMÉRŐ, DE Ő MÁKAD É REGI CSÁKORLAT MELLETT, CSAK AKKOR VAN BALBÁN, MIKOR OGYAN FALUBA HEGY, ANGL NINCS TORONY VAGY, HA VAN IS, DE NEM TÁR A TORONYÓRA. AZ IS KELL, MELLEK HA TROND NINCS ÓRA.

A HÖMERSÉKLETI ADA-
TORAT A TANÁCSHÁZ
ARKADIAI ALATTI HÖ-
MÉRŐRŐL OLVASSA LE
EVILIA. ITT MINDIG
MAGASABB A HÖMÉR-
SÉKLET MINT BESZÜGÜTT,
KÉT-HAROM FOKKAL
TÖBBET KEL SZÁMI-
TANI / PLUSZBAN, VAGY
MINUSZBAN.

UGYÉ AZI GONDOLTA, HOGY ELKESTEM.
MONDJA HÖME, AMINT BEÉP A LEVÉL-
TÁR AJTÓN. EVILIA ILYENKÖR FELPIRANT
AZ ÓRÁRA, NEM AZÉRT, MINTHA ELLENŐRIZ-
NI AKARNA HÖME PONTOSÁGÁT, HANEM
AZI ELLENŐRZI, HOGY 20 PERC MÁR EL-
TELLET VOLNA, HOGY MUNKAHÓZ FOGOTT?
PEDIG ELTELLETT.

SZABASSÁGRA A BUNANTÓLRA UTAZOTT EYLIA A
GYEREKEIVEL, A HULLÁMIOS TEREF NEM VOLT KÖNY-
NYŰ A KERÉKPÁRSOK RESTERE, EYLIA 50 ÉVE
VLT LEG JÓL VISELTT AL PARÁNSÁGORAI A NAKI
HÓSK EÜENERE. 1962. AUG. 12 - 16.

57 UT, EGYIK LEGNAGYOBB ELMENYE A BALATON DELELŐTTI
MEGVILÁGÍTÁSBAN A HAJÓ OLYAN VOLT, MINTHA REPÜLT VOLT
NA A GYÖNYÖRŰ LÁTVÁNY HATÁSA ALATT EYLIA ANNYIT MONDOTT:
HA A LEVÉLTÁR DOLGOZÓI EZT LÁTHATNAK BIZONYOSAN
OK IS ALMELKODNANAK.

A NAPOS OLDAL

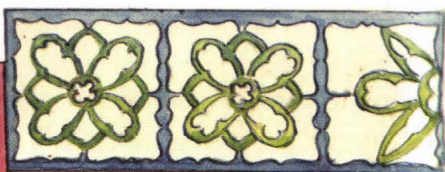
ajzolni szenvedélyesen szeretett Balanyi Béla. A levéltári társadalom körében állítólag legendák keringenek portréiról, amelyeken megörökítette szinte valamennyi kollégáját az általa oly unalmasnak és egyformának tartott értekezleteken.⁸ Megrajzolta a munkatársak arcképét, kis rajzokkal dekorálta a levéltári faliújságot. A *Historia Domus* elválaszthatatlan kísérője a Napos Oldal, Balanyi grafikus alteregőjának, Evliának háromkötetes, rajzos levéltári krónikája.⁹ A háztörténet adatokat, tényeket hangsúlyozó éves beszámolóit mellett a levéltári „képregeny” szemléletesen mutatja be „1951 augusztusa óta számos hétköznapi, ünnepek nehézségeit, csetlés-botlásait”¹⁰ az intézmény falain belül és azokon kívül.

A „tréfás, rajzos naplóban” – ahogy Balanyi nevezte – több mint 800 oldalon át ceruzarajzok örökítik meg az iratmentést, a fáradságos anyagmozgatást és -rendezést, a nehéz munkakörülményeket – optimizmussal és sok-sok humorral fűszerezve. Személyes ismerősé válnak az egykori munkatársak, akiknek Balanyi Béla nemcsak arcvonásait vetette papírra, hanem családi gondjaikat, örömeiket,

vágyaikat, szokásaikat és szabadidős tevékenységüket is megpróbálta ábrázolni, sőt mondanivalójukat, egymással való civódásukat is megörökítette. Megelevenedik előttünk Jenő, „főszerdár”, távcsövével és kutyájával; a betegeskedő „András effendi”; a levéltár üdvöskéje: Möme; Ferkó, a „feltaláló”, a levéltár csalogánya; Németh Laci bácsi, a nyulak és vadkacsák réme, Szabó Sándor, a félegyházi részleg vezetője és a többiek. Megismerkedhetünk a levéltár fontosabb kutatóival, ellenőreivel, képet kaphatunk a levéltárban végbement átalakításokról, fejlesztésekről, sőt a levéltárosok új levéltári épületre vonatkozó álmairól is.

A Napos Oldalban Balanyi önmagával kapcsolatban is „bőbeszédű”. A Nagykőrös–Kecskemét távot kerékpáron vagy vonaton naponta végigzötyögő „Evlia”, más néven „Papa” nem más, mint a kecskeméti archívum levéltárosa, későbbi vezetője. Evlia cipel, rendez, adminisztrál, fondjegyzéket készít, selejtezést ellenőriz, előadást tart, didereg, szitkozódik, betegeskedik, bolhákra vadászik, karácsonyi bevásárlást intéz vagy éppen a fürdőruha-felhozatalt szemléli a strandon. A képes krónika lapjain a régész és művész Balanyi tevékenységének, valamint a nagycsaládos édesapa életének apróbb epizódjai is megjelennek. Ebben az intimitásban rejlik a Napos Oldal igazi értéke, amely egy kicsiny, egymást jól ismerő, egymással szeretettel törődő közösség és egy nem hétköznapi levéltári vezető mindennapjait meséli el az 1973. évi februári búcsúvacsoráig...

HUSZONKÉT ÉV A KECSKEMÉTI LEVÉLTÁR SZOLGÁLATÁBAN

*ajló világba[n]
élünk. Kívül
a város zaja
dübörög, be-*

lül a hivatal csendje hallgat, melyet a dolgozók halk beszélgetése zavar meg olykor. Folyik a munka. Az átlagember tetteitől eltérő az iteniek tevékenysége. Területeken irattárakat néznek, levéltárban iratokat rendeznek, selejteznek, vagy a mások által selejteztetteket felülbírálják, döntenik kell, hogy maradjanak-e a jövő számára vagy nem. Kutatókat, ügyfeleket szolgálnak ki, tudományos munkát végeznek, és rohan az idő. A neonlámpák zúgnak évről évre. A hivatal egyetlen ablaka hol több fényt, hol kevesebbet enged a terembe, attól függően, vagy tél, vagy nyár van-e, süt-e a nap vagy nem, záporosó vagy hó esik-e. Észrevétlenül tűnik el az esztendő”¹¹ – olvashatjuk a Historia Domusban Balanyi 1967. évi bevezető sorait, amelyek a levéltárosi munka különleges, ugyanakkor monoton jellegét is jól érzékeltetik. A Historia Domus, a Napos Oldal, a régi levéltári ügyviteli iratok és a fekete-fehér fényképek együtt hű képét adják a levéltár „hőskorának” és Balanyi Béla akkori életének is, amelynek

jelentős része a kecskeméti levéltár falai között telt el. A huszonkét év történéseiből álljanak itt most az általunk, legfontosabbnak, legérdekesebbnek, legmeghatóbbnak ítélt momentumok...

*

1951 július 16-án a Levéltárak Országos Központjának rendeltére Kecskemétre szállították Nagykőrös város levéltárát, amelyet a városháza földszinti nagy raktárhelyiségének II. sz. termében helyeztek el. A 400 fm iratanyaggal együtt Dr. Balanyi Béla levéltáros is az intézményhez került.

Iratmentés céljából a levéltár munkatársai bejárták az egész gyűjtőterületet, felkutatták a megmaradt községi irattárakat és megindították a beszállítást. Megkezdődött a tanácsrendszer kialakítása folytán megszűnt szervek és hivatalok, vállalatok iratainak begyűjtése¹². Szintén 1951-ben került a kalocsai érseki levéltár közlevéltári ellenőrzés alá.

1952 Minisztertanácsi rendelet folytán beindult az általános irattári selejtezés a megye területén. A levéltár munkatársai számára a legnagyobb kihívást a történelem számára fontos iratok sorsának figyelemmel kísérése jelentette. „*Az iratok sorsa ebben az időben két pont között dőlt el – írta Balanyi. – Az egyik a papírgyár zúzomalma, a másik a levéltár. Vonaton, kerékpárral, gyalog mentünk községről községre (az autóbusz még ritka volt) 1952–54-ben, de munkatársaim közül senki sem mondta, hogy nem megy.*”¹³

1952. november 1-jétől a Kecskeméti Állami Levéltár elnevezést nyerte az intézmény.

A HOMOKMEGYI
IRATANYAG BEGYÜTÉSE

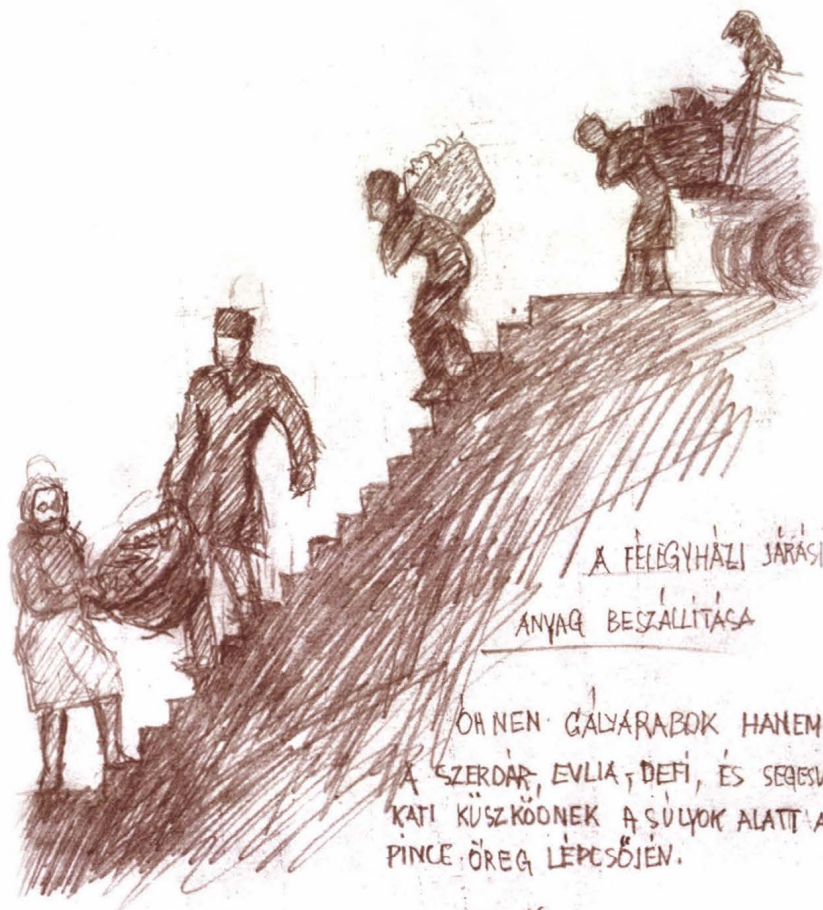
TIZKAR KARTARSNÓ
TARISA RENDESEN A
ZSAKOT! — EVLIA NE
POROLJ! —

A HOMOKMEGYI ANYAG UTBAN A
VASUT FELE

GYERUNK EVLIA SZETAKASZTANI. OH IGEN HA
AZ OLYAN KONNYU VOLNA.

A FÉLEGYHÁZI JÁRÁSI
ANYAG BESZÁLLÍTÁSA

OH NEN GÁLYARABOK HANEM
A SZERDAR, EVLIA, DEFI, ÉS SEGESVÁRI
KATI KÜSZKÖNEK A SÚLYOK ALATT A
PINCE ÖREG LÉPCSŐJÉN.

1952. XI. 16.

NO MEG CSAK EZ KELLETT NE-
KEM. A SOK, KÖZSEGI IRATTAR
MEGY A ZUZDABA EVLIA RAJTA!
MENTENI AMI MENTHETŐ

EVLIA UTBA A VESZELVEZTETETT ANYAG FELE!

MIFELE HURCOLKODÁS? - MINEK ÖRÜL EZ A NÉP?
EGY KIS MELEG ANNYI AZ EGÉSZ!

OLYAN JÓ EZ A KIS MELEG

1953 Az év első felében a szolnoki archívum élére távozott a levéltárból Antal Árpád „*a begyűjtés hőse, a községi tanácsok rettegett embere*”¹⁴. Júniusban Leidecker Jenő intett búcsút a kecskeméti kollektívának. „*Egy férfi és egy nő állt szemben [az] 1953. évi papírgyűjtő kampánnyal*”¹⁵ – emlékezett vissza erre az időszakra később Balanyi. 1953-ban került a levéltárba ugyanis az akkor még Kalocsai Jánosné nevet viselő Mőme, aki hosszú éveken keresztül volt közvetlen kollégája Balanyi Bélának.

Az 1953-as esztendő – a személycserék mellett – jelentős iratbővülést hozott a kecskeméti levéltárban. Az újév első napjától Kiskunfélegyháza város levéltára 720 méternyi anyagával a megyei levéltár kezelésébe került. Ezzel együtt az intézményben őrzött teljes iratmennyiség elérte a 3000 folyómétert. Az iratok és a munkafeladatok gyors ütemű megsokszorozódását a levéltár személyi állománynak hasonló mértékű növekedése azonban nem követte.

Balanyi az 1953. évi zord télről is megemlékezett a háztörténetben: „*Levéltárunk dolgozói sokat szenvedtek a tél hidegétől. A rossz fűtés mellett nehezen dolgoztak. [...] A levéltárban sem volt + 2–3 C^o-nál több, az ablak heteken át szebbnél szebb jégvirágokkal volt díszítve.*”¹⁶ Új kályhát csak 1954. február elejére sikerült beszerezni, amely azonban így is nagy örömet szerzett a kollektívának.

1954 Az iratmentés, beszállítás első szakasza 1954-re lezárult, a levéltárban megkezdődött az iratok selejtezése, rendezése. Ez év tavaszán nyílt meg az intézmény első kiállítása „Kecskemét is kiállítja nyalka verbunkját” címmel. A vendégkönyvbe 2300 látogató írta be a nevét. Balanyi Béla a „levéltári propaganda” célját a tárlat kapcsán így fogalmazta meg: „*Ezekkel a kiállításokkal a levéltár ismertté kívánja tenni nagy értékű anyagát. Az a cél, hogy a kecskeméti nép*

*megismerkedjen történetének kimagasló eseményeivel.*¹⁷ E célkitűzés által vezetve a levéltár 1973-ig számos önálló tárlatot rendezett változatos témákban (város-, politika-, gyógyszerésztörténet, szabadságharcok stb.), és értékes dokumentumokat kölcsönzött egyéb kulturális intézmények kiállításaihoz is.

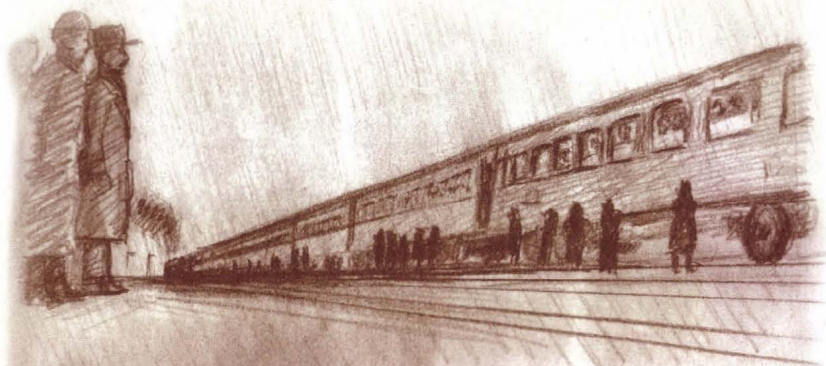
Az év második felében, miután a kalocsai és kiskunhalasi levéltár kezelését a megyei levéltár átvette, racionalizálás címén két fő leépítésére került sor az ekkor már hétfős kollektívával működő intézményben: *„Az 5 főre zsugorodott létszám [a] munkamenet ütemét és mennyiségét csökkentette. A kecskeméti részlegben dolgozók nagyobb munkája adminisztratív jellegű. A rendezés csaknem teljesen leállt. A levéltárvezetés, a kutatószolgálat, anyakönyvi, felderítő, begyűjtő munkák alig engednek időt más tevékenységre”* – sorolta szakmai panaszait az intézményvezető.¹⁸

Az 1954. november 18–20-ai levéltervezetői értekezleten váratlan kritika érte az igazgatót: *„Levéltárunk komoly bírálatot kapott az elnöktől, valószínű[leg] rosszindulatú információk alapján. A munkafegyelem lazasága és a munkaminőség alacsony volta képezte a bírálat tárgyát.*¹⁹ Mindez annál is furcsább volt, hiszen a korábbi levéltárvizsgálatokkor addig alig kifogásoltak valamit a LOK ellenőrei. A decemberi helyszíni ellenőrzés során azonban szerencsére tisztázódtak a félreértések.

1955 Elkészült a kecskeméti levéltár első fondjegyzéke. Felröppent a hír, miszerint az intézmény raktározási problémáinak orvoslására a megyei tanács átadja a volt Ferenc-rendi kolostor földszinti részét a levéltár számára. Később kiderült, hogy a szóbeszéd csak részben volt igaz, mert mindössze két nagyobb terem átengedéséről esett szó, ezért cserébe azonban a városházi helyiségek közül kellett

volna számosat feladni. Az ország egyik legnagyobb gyűjtőterületű levéltárának vezetőjeként Balanyi egyik fő célkitűzésének tekintette, hogy megoldja az iratelhelyezési problémákat új levéltári épület vagy nagy befogadóképességű raktárhelyiségek megszerzésével. Az ügy azonban csak az 1960-as évek közepére, a Fűszért-raktár átvételével rendeződött valamelyest. „*Mindig új felé törünk és nagyot akarunk* – írja a küzdelmes időszakról Balanyi. – *Annyit teszünk, mennyit tehet agyunk és karunk.*”²⁰

1956 A forradalom eseményei 1956-ban az ország egészéhez hasonlóan a levéltár életét is felforgatták. Az intézményvezető a Historia Domusban részletesen beszámol a késő őszi kecskeméti eseményekről. „*November 4-én éjjel ágyúval is lőtték a várost, így az utcán való mozgás életveszélyes volt. Nov. 5-én és 6-án a kecskeméti dolgozók sem juthattak a levéltárba. Szovjet katonaság vizsgálta át a tanácsháza hivatalait és nem engedtek be senkit. November 7-én megkezdhette a városi tanács a munkát, így a levéltár kecskeméti dolgozói a levéltár helyiségeibe juthattak. A levéltár ajtójai [sic!] nyitva voltak. A dolgozók íróasztalaiból az iratok ki voltak szórva. [...] Az 1., 2. számú helyiségek szekrényei mind fel voltak nyitva, vagy felfeszegetve. A páncélszekrény tartalma is a földön hevert szétszórtan. Az első pillanatra nagyon szomorú és 1945-re emlékeztető levéltári kép tárult a dolgozók szeme elé. [...] A levéltár átvizsgálása idején eltűntek a levéltárból a dolgozók melegítő börmellényei, a hivatal táskája, cukor, szappan stb. kb. 30-féle tárgy. Az alagsori helyiségből nem hiányzott semmi, bár az ablakok betörték. [...] Ami a kecskeméti eseményekből a levéltárat illeti, aggodalom volt a begyűjtött iratanyag megmaradása miatt. A december 11. és 12-i sztrájk és tüntetések és az alkalommal történt*

NÓ PAPA GYALOG JÖVÜNK HAZA, MERT A VASUTASOK IS
SZTRÁJKBA LÉPTEK - MI AZ A 16KM. - NO NO GYALOG? IGEN!

1956. OKT. 26.

PAPA GYERÜNK, KÖZELEBB - NEM FERI, MENJÜNK A MUNKA-
HELYÜNKRÉ - MIYEN GYORSAN TÖMÖRÜL A NÉP - FÉLÓRÁVAL
ELŐBB ITT MEG SENKI SEM VOLT - AZ ÁRADAT AZ GYORSAN NÖL,
AZ ELFOLYTOTT GYÜLÖLET SZABADDA LETT. 1956. OKT. 26.

FELCSENDÜLT EZREK AJKÁN - ISTEN ÁLDJ MEG A MAGYART ! -
MÁGLYÁBAN ÉGETÉK A LAPOKAT - ROPOGTAK ÉS DÖRÖGTEK
A FEGYVEREK - A LEVÉLTÁR DOLGOZÓI FELTÉTEK A RÁJUK
BIZOTT NEMZÉII YAGYONT - EGY GYŰJTŐGRÁNÁT ÉS PORRÁ ÉGHEK AZ
ÉVSZÁZÁDOKON ÁT ŐRZÖGETTEK IRÁSOS KINCSEK - 1956. DEC. 11

BELA - NE KIVÁCSISKODJON MÓMI - KONNYEN TÖVÉS
ÉRHETI - MÓMI NEM FOGAD SZÓT FELMEGY AZ ABLAKBA
ÉS KINEZ - JAJ BELA EGY NŐT KERGET EGY HARC
KOCSI - MINDJÁRT FELTÁPOSSA - SZASZLOSTOL - ÓH SZEGÉNY !
SZEGÉNY HAZÁNK - SZEGÉNY LEANVATL - 1956. DEC. 12.

lövöldözések a levéltár dolgozóit is megviselték. [...] 12-én 10 óra tájban ismét gyülekezni kezdett a tömeg a Kossuth téren. A karhatalmi erők, úgy a szovjet[ek], mint a magyar[ok] lövöldöztek. Ismét féltő volt, hogy a lövések behatolnak a levéltárba és tüzet okozhatnak. Szerencsére nem történt semmi baj. A begyűjtött anyag épen maradt. A munkát akadályozta a nyugtalan helyzet, a vonatok közlekedésében történt változás, a kijárási tilalom és a szürkület beállta utáni bizonytalanság. [...] Az előző évek fáradalmaihoz nem hasonlítható az 1956. év. [...] A forradalom izgalmakkal teli időszak sem használt az eredményeknek.” [...] „Az idő nyomokban pergett le, ha a sors megkíméli a múlt emlékeit, a későbbi kor is látni fogja az öt ember 1956. évi erőfeszítéseit”²¹ – zárta le e nehéz esztendőről írottakat Balanyi Béla. Hangjából kiérződik a gondjaira bízott iratok iránti aggodás, amelyet azonban hamarosan felváltott a bizakodó jövőbetekintés.

1957-1958 *„Lendületes emberek lendületes munkáját várja a még elvégzetlen feladatok tengere”²² – indította az 1958-as évet a levéltár krónikása. Munka pedig bőven akadt, amelyet a dolgozók lelkesen végeztek, jegyezte fel Balanyi, de az érte kapott alacsony javadalmakat bizony többször is szóvá tették. Egy 1957-es dokumentumban a következő öntudatos sorokat olvashatjuk a Kecskeméti Állami Levéltár dolgozóinak tollából. „Azok a levéltárosok, kik saját maguk vállalva a legnehezebb feladatot, egy-egy jó munkatársat maga mellé véve padlásokon, irattári helyiségekben széttúrt s már a kisbírók és hivatalsegédek által évek óta tüzelt iratanyag meglévő maradványait téglapor, korom, hamu és porréteg alól bányászták ki, zsákolták be és hordták a hátukon a kocsikra és a vasútra, hogy népünk értékes vagyona ne menjen pusztulásba végleg. Azok*

a levéltárosok, akik mindenesek a levéltárunkba[n], gyűjtenek, ellenőriznek, rendeznek, kutatnak, tudományos dolgozatot írnak, kutatókat szolgálhatnak ki, cipekednek és maguk mennek elől a munkába, mert nincs, kiket küldjenek maguk helyett: jobb elbánást érdemelnek. Munkájuk nem áll hátrább a múzeumi vagy a könyvtári dolgozókénál.”²³ Szerencsére a helyzetet némileg orvosolta az 1957 második felében végrehajtott munkabérrendezés.

Ez év augusztus 20-án avatták fel Nagykőrösön Mészáros János 1919-es városparancsnok domborművét, amelyet Balanyi készített. Szintén 1957-ben szűnt meg a Kalocsai Érseki Levéltár kettős kezelése, az intézményvezető visszaadta a kalocsai kulcsokat.

1958 során készült el a levéltárban a felvonó, amely nagy mértékben megkönnyítette a dolgozók munkáját. A pinchelyiségekben a padlót lebetonozták, a falakat bevakolták, a többi szakmai munka pedig a megszokott mederben folyt tovább. *„Mennyi apró mozzanat, mennyi prózai esemény, és mily kevés ünneplés érte az öt dolgozót, kik a letűnt év szürke robotosai voltak”*²⁴ – olvashatók Balanyi Béla évszáró gondolatai a háztörténetben.

1959 Ez évben komoly szakmai válság alakult ki a dolgozók körében az intézményt ért sorozatos minisztériumi dorgálások miatt. A felmerült kritikák (pl. hogy túl sokat foglalkoznak a kutatókkal) alaptalanságára utalt, hogy a máskor egyébként oly nyugodt hangnemben fogalmazó Balanyit ezek az események kihozták a békétűréséből: *„A felsőbb vezetés bírálata, a bírálat hangja olyanná vált, hogy mindenki azon gondolkodott, hogy más területre megy dolgozni. [...] A mennyiségi és nem a minőségi szempont lett az úr a területünkön.*”²⁵ A levéltárvezető következetesen visszautasított minden olyan ellenőri rendelkezést, amelyek szakmailag indokolat-

lanok voltak. A helyzet komolyságát jelezte, hogy az egyik tudományos kolléga szeptember 1-jével felmondott és távozott az intézményből. A levéltári osztály látva a helyiek ellenállását, új ellenőrt nevezett ki, de egyidejűleg a legtöbb vitát kiváltó kiskunfélegyházi részleget a Szentesi Állami Levéltár ellenőrzése alá rendelte.

1959 folyamán négy, a kecskeméti levéltárral foglalkozó cikk is megjelent a helyi sajtóban. A Petőfi Népe időről időre tudósított az intézményben folyó munkálatokról, az iskolai levéltár-látogatásokról és a levéltár kiállításairól.

1960-1961 Az iratképzőknél keletkező maradandó értékű iratanyagok védelme érdekében az év folyamán Balanyi a megye nyolc járási székhelyén két-két napos irattárosi tanfolyamot tartott a tanácsi és állami szervek ügykezelőinek. *„Nemcsak iratkezelésről, de az iratok megbecsüléséről, az irattári rendről, hivataltörténetről is volt szó, és ezek kapcsán eredeti anyagot is mutattam be. A századokkal előbb keletkezett anyag nagy hatással volt a hallgatóságra”*²⁶ – számolt be Balanyi a tanfolyamról.

A Kalocsai Járásbíróság tekintélyes mennyiségű iratanyagát a levéltár dolgozói – a minisztérium területi referensének szorgalmazására – 1961 őszén költöztették át Kiskunfélegyházról Kecskemétre, majd ennek helyére Kiskunhalas levéltárát szállították Félegyházára, felmerült ugyanis a részleg önállósodása. A szállítási feladatok befejezését követően azonban nem a megérdemelt dicséret, hanem valami egész más következett a levéltári krónika szerint: *„...[a] fáradtságos nagy munka vége fegyelmi ügygel fejeződött be. Balanyi Bélát a pénzügyi fegyelem megsértéséért dorgálásra ítélték. A beszállítást drágának állapították meg, sőt azt is hibának tekintették, hogy az anyagot nem rendezetten rakatta állványra. 3 nap alatt 35 tonna*

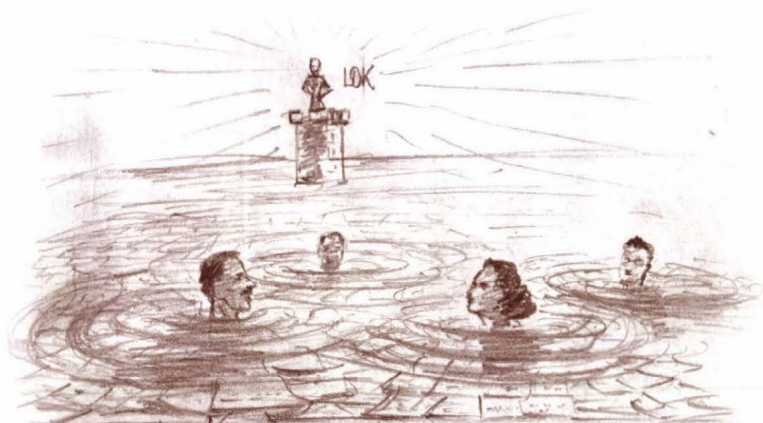
*iratanyagot messzi raktárakból emeletről emeletre, raktárba, alagsorba hordani 16–17 ember kezén kétszer-háromszor átvíve, már [az] eredeti helyen is rendezetlen anyagot kívánt módon rendezni, tárolni, sem Balanyi Béla, de senki a világon nem tudta volna. Az intrika is segített a sikerek elhamvasztásában. Mi tisztában voltunk [vele], hogy milyen nehéz és nagy munkát végettünk, mert [a] saját bőrünkön éreztük.”*²⁷ A „jutalmul” kapott megfeddés miatti érthető keserűség hangját azonban hamarosan a saját igazának tudatában lévő levéltárvezető öntudatossága váltotta fel ismét: „*Ki magáénak tekinti a feladatait, és gazdája a munkahelyének, ott nincs baj. A hivatalnoklelkű haszonélvezők mellett nem záródott volna így az év. Köszönet a sorsnak, ha a vezetők elégedetlenek is apró-cseprő hibák miatt, mert mindent rohamban kellett végezni, mégis nyugodt lélekkel és megelégedéssel rovídtak e feljegyzések a papírra.”*²⁸

1962 A máskor oly derűlátó levéltárvezető ezt az évet a következőkkel vezette be: „*Kedves emlékekre szívesen gondol vissza az ember. A legnehezebb között is van olyan helyzet, melyben valami kis öröm is húzódik meg, de az elmúlt 1961. évben ilyen alig volt.”*²⁹ Az 1962. év hasonlóan alakult a kecskeméti levéltár számára. Ennek oka az intézményért ellenőrzések során kapott rengeteg kritika volt. A „Magyarország legrosszabb levéltára” minősítés nagyon bántotta a kollektívát. A kiskunfélegyházi részleg vezetője az ellenőr agresszív, lekicsinylő bánásmódja miatti elkeseredésében felmondással fenyegetőzött. Feszült légkör alakult ki, amelyben a maroknyi csapat kemény munkával igyekezett megfelelni a központi elvárásoknak. Balanyi, akitől a bürokratikus szemlélet oly távol állt, kényszerű tapasztalatot vont le az év eseményeivel kapcsolatban:

A LOK KÖLTSEGVETÉSI OSZTÁLYÁN
VIZSGÁLJÁK A KECSKEHEÉLI LEVELTÁR
HAVI SZÁMADÁSAIT.

NO MOST TALÁN MEG IS KEVESEBB A HIBA,
ÉN IS ÚGY LÁTOM.

A LEVELTÁR DOLGOZDI A MUNKA TENGEREKEN
- MEG VANNAK EZER A KECSKEHEÉLIEK ?

AZ IRATÁRSKÉPZŐ-
TANFOLYAM A KECKE-
METI JÁRÁSBAN.
EZ VOLT AZ ELSŐ

MENNYI IZGALOM KÖZELTEH KEZDŐDÖTT. EGYSZERRE SA-
KADY A LEVELTÁRRÁ ANNYI FELADAT, A FELSZABADULÁSI KIALLITÁSOK REN-
DEZÉSE, A KÖZPONTI ELLENŐRZÉS OKOZTA IZGALNAK ÉVLTIA HETEKET
ÉJSZAKÁZOTT, HOGY A KIALLITÁS SIKERDŐJÖN. SIKERÜLT IS MINDEN MEG
AZ IRATÁRSKÉPZŐTANFOLYAM IS. NYOLC HETEN KELLETT MEGTÁRIANI.
MINDENÜTT LÉNYÜGÖZTE A HALLGATÓKAT ÉVLTIA MONDANI VALÓJA. 1960. ÁPRILIS 22-
MAY 18.

AZ ISKOLÁK IS
MEGJÖRÖDENEK
NEHA A JEVEL
TÁREAN ÉVLTIA
MONDANI VALÓJÁT

ELVEZETTEK HALLGATTAK, HAN BÜSSZ MIAZVARSÁGGAL HONDIA IS EL,
DE SOHA NEM HALLOTTAK ÉZT, A BEMUTATÓZTAKAT SEM LÁTTAK
SOHA. 1960. ÁPRILIS 21.

A FŐNÖKI MUNKA NEM CSAK IRÁ-
NYÍTÓ FELADAT, HANEM AZ ÖSSZES
TÉRNIVÁLOKBAN ÉLMUNKÁS. LEGTÖBB
ESETBEN Ő A VÉGREHÁJTÓ IS.
MENNYSRE KY VAN EZ AZ EV BÉ-
JEN. MINDEN RÉSZLETRE ALAPOSAN
ÜGYELNI KELL, MEG KY IS AKAD
HIBA. AZT SENKI NEM SZERETI.
JE KECSKEMÉNY, SEM BUDAPESTEN.

A PINCE HELYSÉG ALLVANYAINA HELYSREALLITÁSA FŐNÖKI FELADAT, MERT
MÁS NEM CSINÁLJA. EYHIA MAGALLITJA AZ ALLVANY PAKAT ES

SZEGELI A DESZKÁKAT. A LADÁCVÁRBAN JOI
MEGTANULT SZEGELNI. GYORSAN ELNYELIK AZ ALKAT-
RÉSZEK A SZEGET. - GYERUNK PAPA! BIZIATJA A FERKO. 1939. MÁJUS 22. 27.

A LEVÉLTÁR TÖRTÉNET NAGY MUNKA.
 NEM PÉRA AZT GYŰRJA. IDEZI A RÉGI KECSKEMÉTI
 LEVÉLTÁROK SZELLEMET. NEM SPIRITISZTA, IGY
 AZOK NEM JELENKEZNEK. AZ IRATOKBÓL KELL
 ŐKET ELŐBANTÁSNANI. LASSAN EZT IS, AZT IS MEGIS-
 MER MUNKÁJUKBÓL.

A RENDEZÉS A PÓ FELADATAI:

EVLIA CSÁSZARTÖLTÉS KÖZSÉG ÖMLESZTETT ANYAGAT
 RENDEZI ÉS SELEJTEZI. A 12 SZÁMÚ PINCEBEN. EGVE-
 DÜL JÓL MEGVAN. A PISZOK ÉS PÓR VAN ITT ELEG
 DE EZEK NEM SZÓLNAK.

IRATTÁRÁK ELLENŐRZÉSE SZERTE A MEGYÉBEN.

EVLIJA A DUNA MELLETTI FALVAKBA
NYOMJA A SZELET KALOCSARÓL. ÉSÍK A HO
ESŐVEL VEGYEST ÉS NEHEZEN FOGY AZ ÚT FÖKTŐ FELE.

1957. dec. 4.

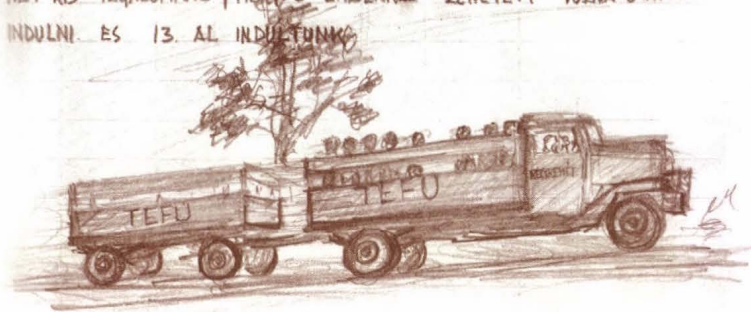
LACI BACSI ÉS FERKO AUTOBUSZON KÖZLE-
KEDNEK. A KÖZSEGI TANÁRSÓK SOK FELE ELLENŐR-
ZÉST KAPTAK MÁR, DE LEVÉLTÁRIT MEG NEM.

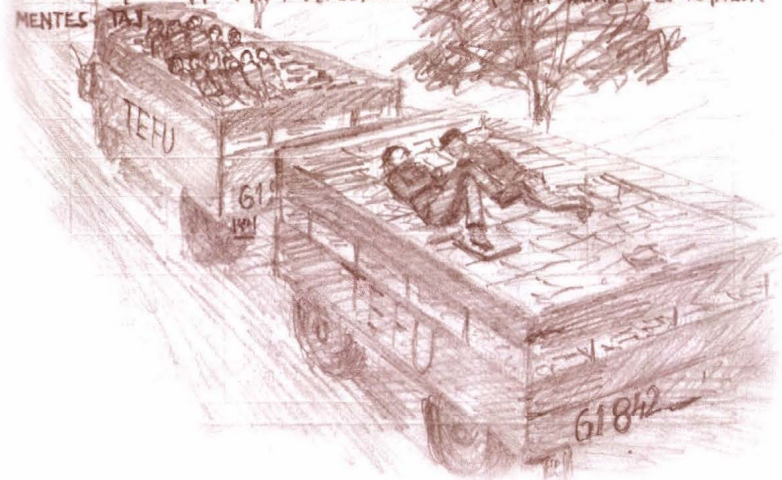
SZABO SANDOR IS MOTORRA KAPASZ-
KODOTT IQY ROHAN SOLTVADKERTRE ÉS TAZLARRA.
AZ IRATTÁRI REND TÖBBS HELYEN HIÁNYOS ÉS AGGASZTÓ.

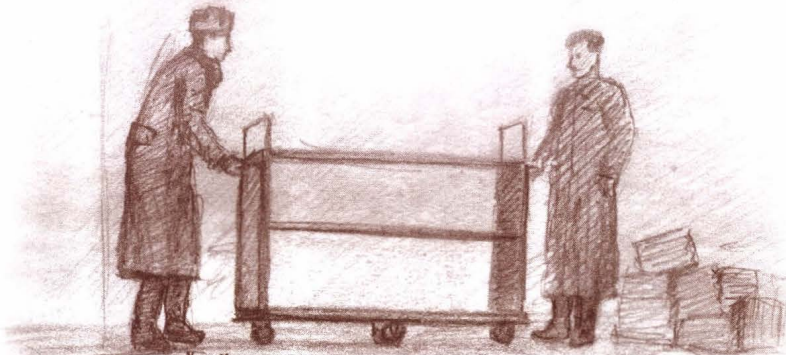
1957. dec. 5.

A HALÁSI IRATOK KISKUNTELEGHÁZÁRA - UTAZNAK - ELŐBB UGYAN
 A RAKODOMUNKÁSOK AZ ÜRES FUVARRAL HALÁSRÁ UTÁZTAK.
 NEM KIS IZGALOMMAL, MERT 8 EMBERREL LEHETETT VOLNA ÚTNAK
 INDULNI. ÉS 13. AL INDULTUNK.

EVHA A PÓTKOCSIN HEVERT AZ IRATOK TETEJÉN. FŰ A SZÉL,
 BIZONY NEM ÉLVEZET ITT KUCROGNI. NO DE A JÓMUNKA ÉRDEKE-
 BEN SOK MINDENT MEG KELL TENNI.
 DICÉRET NEM JÁR ERTE, DE AZ NEM.
 EVHA SEM GONDOLTA, HOGY A TARADZASANNAK
 JÓTALMA FEGYELMI LESZ. MEGDORGÁLÁSNA
 ITÉLIK. VOLT PÉNYG. ELLENŐRÉ ELEG
 OLVAI A NAGY PÁI, A LEVÉLTÁRI VILÁG SEM BEKES. ÉS IZGALOM
 MENTES TAJ.

MICSODA KITŰNŐ KÖCSI CSAK AZ A BAJ, HOGY NEM
GURUL 1957 máj. 5.

A KALOCSAI TÖRVÉNYSZEK IRATAINAK RENDEZÉSE.

FEKŐ DÜLÜK. FOGJAD!

KALOCSA VÁROS LEVELTÁRA ERESZKÉDIK A PINCERAK-
TÁRUNKBA KECSKEMÉTEN. MÖME ENGEDI, EVLIA
SZÉDEGETI - EGYESÉVEL KÉREM! VÁRJU IMRE
ADJA A NAGY KÖNYVET A KIS ASSZONYT MAJD AGYON
NYOMJA.

nevezetesen azt, hogy a dolgok jól adminisztráltsága talán az elvégzett feladatnál is fontosabb, hiszen „*mások felényi eredménnyel, de annak kellő tálalásával emelkedtek.*”³⁰

1964 A kecskeméti levéltár háztörténetéből kiderül, hogy a napjainkban általános ágazati problémának tekinthető jelenség, azaz a legspecifikusabb levéltári tevékenységeknek más egyéb munkafeladatok melletti háttérbe szorulása nem újkeletű. Elegendő szakmai létszám hiányában az 1964-es bejegyzésben Balanyi is hasonló dolgokról panaszkodott: „*A rendezés[re], a selejtezés[re], a segédletkészítésre csak annyi időt fordíthattunk, amennyi az állandó munkák teljesítése után maradt. Az állandó jellegű munkák (területellenőrzés, kutató- és ügyfélszolgálat, levéltári propaganda, adminisztráció és egyéb elfoglaltság) növekvőben van[nak].*”³¹ A létszámgondok a későbbiekben is problémát okoztak, amelyet jelez, hogy a minisztérium levéltári osztályának vezetője a következő évben is felrótta az intézmény munkaterv-teljesítésének az elvártnál lassúbb ütemét. Érdekes azonban, hogy egy évvel később (1965 augusztusában) ugyanennek a minisztériumnak egy másik osztálya muzeológiai tevékenységének elismeréséért a „Szocialista Kultúráért” érdemrendet adományozta Balanyi Bélának.

1964 decemberében készített először helyszíni riportot a Magyar Rádió munkatársa a kecskeméti levéltárban „Emlékezzünk régiekről” címmel. Balanyi nyolcoldalas anyaggal készült a műsorfelvételre, amelyben a kecskeméti levéltárat és kincseit mutatta be, és szó esett a levéltárak művelődéstörténeti jelentőségéről is. Az intézményvezető sajátos látásmódját tükrözik alábbi sorai: „*Sokan megfordultak már ebben a levéltárban. Sokféle vélemény hangzott el már vele kapcsolatban. A sajtó rendszerint sárguló, poros akták-*

ról írt a levéltárról készült riportjaiban. Volt olyan látogató, aki felkiáltott, mikor a 25 m hosszú és 8 méter magas raktárterembe betekintett és látta a rengeteg iratanyagot, hogy »minek ez a rengeteg papír?« Erre röviden annyit válaszoltam, hogy ezen a rengeteg papíron emberi gondolatok vannak rögzítve. Erre akkor is szükség van, ha a halottakat a temetőben meg lehetne beszélteni. A halottakat megbeszélteni senki nem tudja. Ha meg tudná is, ki tudja, hogy a leírtakra jól emlékeznek-e?»³² Balanyi Béla vezetősége idején a rádió több alkalommal megfordult az intézmény falai között.

1966 „Sodorja az idő szele az éveket. Sodródnak az emberek is az élet nagy folyamán. Ülepednek a nagy és kis események a lét poharának fenekén, hol lassan semmivé lesz[nek].”³³ A lírai bevezető után Balanyi rendkívül fontos eseményről ad számot a krónikában. A levéltár birtokba vette a felújított és beállványozott, bebútorozott Klapka utcai épületet, amelyet 1964-ig a Fűszért Vállalat használt. Ez a bővülés a hosszú ideje fennálló raktári férőhely-problémákat valamelyest orvosolta, ha teljesen nem is oldotta meg. Itt kerültek elhelyezésre a szocialista kori iratok, valamint ide kezdtek meg Pécsről a bajai iratok átszállítását, ami pénzügyi akadályok miatt áthúzódott 1967-re. „Sok harcot folytattam a férőhelyekért” – írta Balanyi egy későbbi jelentésében. – „Sokszor kellett volna még a meglévőőről is lemondani, de sikerült megvédeni, vagy a feladott raktárhelyért egyenlő értéket szerezni. Új raktárt is szereztünk, melyet átalakítottunk, iratok őrzésére alkalmasokká tettünk, felszerelttünk és iratokkal megtöltöttünk. [...] Ez idő alatt súlyban nehéz volna kifejezni, hogy mennyi súlyt emeltünk 7000 fm iratanyag mozgatásával, míg az a végleges helyére került.”³⁴

1968 Ez évben komoly változás következett be a megyei levéltárak életében, ugyanis ettől az évtől a megyei tanácsok felügyelete alá kerültek. A tanácsi kézbeadást követően az intézmény neve Bács-Kiskun Megyei Levéltárra változott. Balanyi részletesen beszámolt az átállásról, amely nem volt zökkenőmentes. Kihangsúlyozta azonban, hogy az „új gazda” törekedett elismerni munkájuk fontosságát: *„A dolgozók közül hétnek az alapbérét emelték. [...] A többi művelődésügyi intézményhez viszonyítva alacsony bért kapnak. [...] A jutalmak összegének a kiosztása meglegedést váltott ki a megyei tanács irányába[n]. Míg a LOK-hoz tartoztak, összesen nem kaptak annyi jutalmat 17 éven át, mint a megyei tanácstól három év alatt.”*³⁵ Pozitív változást jelentett az intézmény életében, hogy a területi ellenőrzésekhez a tanács különböző osztályainak gépkocsijait is igénybe vehették ezentúl a kerékpáros, illetve motoros terepbejárás vagy a vonatközlekedés mellett. A „szívesség kocsival” a legtávolabbi helyeket is sikerült elérni a megyében.

Balanyi a kollektívával kapcsolatban 1968-hoz még a következőket jegyezte be: *„Végre olyan összetétel alakult ki a dolgozók tekintetében, hogy komolyabb tudományos munkához is hozzáláthattunk.”*³⁶

1969-1970 1969. december 15. és 1970. január 14. között a kecskeméti levéltár vezetője Hungarica-kutatás céljából jugoszláviai tanulmányúton vett részt. Beszámolója szerint megfordult a Vajdasági Történeti Levéltárban, Karlócán, Beocsinban, a Zombori és az Újvidéki Történeti Levéltárakban és Rijekában. A jugoszláv archívumokban fellelhető magyar vonatkozású, köztük Bács-Bodrog vármegyei anyagokról 21 oldalas jegyzéket készített, a Historia Domusban és a Napos Oldalban pedig beszámolt úti élményeiről.

1971-1972 1971 elején szokatlan közjáték zajlott le a levéltárban, amelyről Balanyi az alábbi gondolatokat rögzítette a háztörténetben: „*A Bács-Kiskun Megyei Tanács Művelődésügyi Osztályától Bodor Jenő osztályvezető és Gila János csoportvezető megjelentek 1971. febr. első napjaiban és a levéltár-igazgatót megkérdezték, hogy nem tudja, hogy betöltötte a 60. évet, miért nem kérte nyugdíjazását, és miért nem törekedett kiképezni utódokat? Balanyi Béla egy kicsit megdöbbsent a kérdések hallatára, majd azt mondta, hogy azért nem kérte a nyugdíjazását, mert a levéltári vonalon még olyan emberek is szolgálnak, akik a 69. évet is elérték, de senki sem kérdezte meg tőlük, hogy miért nem akarnak nyugdíjba menni. Ez olyan szakma, ahol az ember soha nem tud eleget, mindig tanul, és nem veszi észre az idő múlását. [...]* A felettesek elmentek, de bizonytalanságot hagytak maguk után.”³⁷ A fenti eseményeket követően a levéltár vezetője írásban kérelmezte a fenntartó illetékeseinél, hogy fia egyetemi tanulmányainak befejezéséig engedjék hivatalában maradni. Kérését tudomásul vették és engedélyezték, hogy addig maradjon szolgálatban, amíg azt egészségi állapota lehetővé teszi, ennek ellenére a következő év végén arról kapott hivatalos értesítést, hogy 1973 tavaszán nyugdíjazni fogják.

Nagyjából e hír érkezésével egy időben került pont a nagyköri iratok „hazatérésének” több éve húzódó problémájára is. 1972. szeptember 1-jén megindult az iratok tömeges elszállítása Nagykörsre. Sorsszerűnek tűnik, hogy Balanyi ezen iratanyagokkal együtt érkezett Kecskemétre, a levéltárba, majd két évtized múltán a kőri anyagok hazaköltöztetése szinte egybeesett nyugdíjba vonulásával. Minden bizonnyal a kényszerű távozás közelgő időpontja ihlette a következő oldalon olvasható melankólikus hangulatú verset is.

iszakodtunk és nem feledkezve
Dolgainkat regestük szívesen
Megtündöztünk minden napra keseresen,
Kulcsokat a napot is kifelé szívesen.

Amint széttek, újra gondolatok korbáca.
Egyeseknél tán szomorságot órtak?
Másoknál bölcses örvényrel szelgáltak?
A kékigek is végre megkaparodtak.

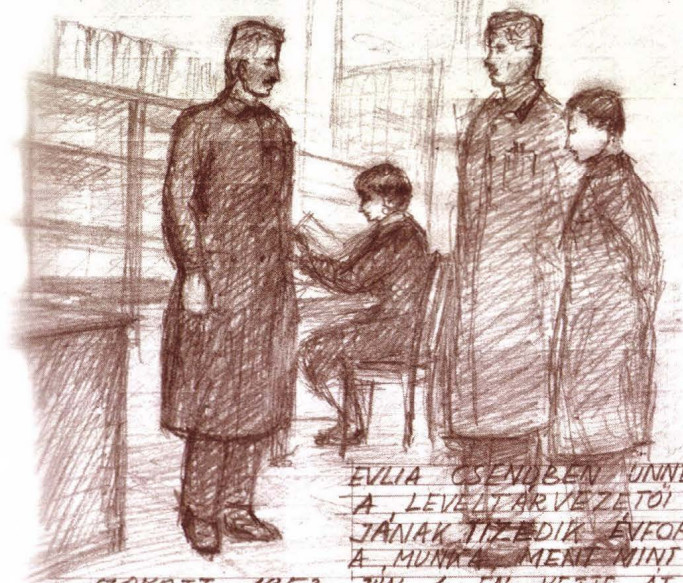
Lehetővé tette a dolgát,
Másoknál másként kezdődik a feladat.

Őreg lelkél az ősi sél megzabolhat,
Ifjú fardol meg a nyár lombot szaggathat.
Képződött jó multával könyvet perzsges
Célök minden rosnak idővel feladnak,
Mint nyomat járó töredék mindent kényszer
Sors itélője apró és nagy léteinek.

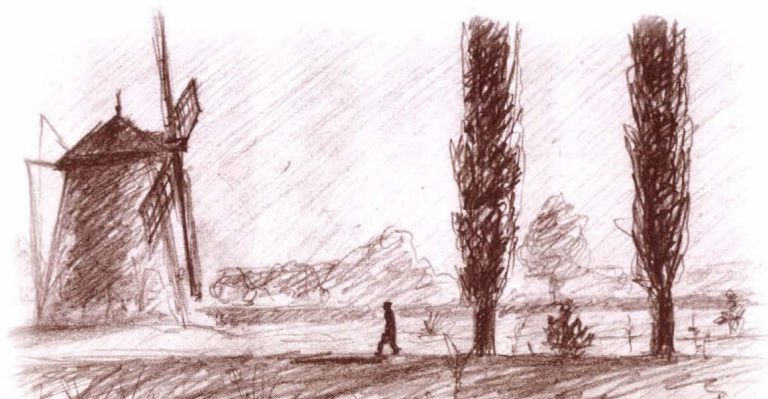
Vésztetud szívtata képedet semlélit!
Izhatod gyánittha kéberöl elbünnek!
Tízal mégis! Háttha emberet megörelt?
Háttha a zovon át a gondolat meglátson

TIZ EV HOSSZU IDO, MEG A LEVELTARBAN IS NAGY IDO. EGY INTÉZMÉNYT, TIZ ÉVIG VEZETNI NEM VOLT KÖNNYŰ. OLYAN NEHEZ VISZONYOK KÖZÖTT VEZETNI, NY NAGY GYŰJTŐTERÜLET MELLETT KEVES, DE JOSSZÁNDÉKÚ MUNKAERŐVEL IS NEHEZ VOLT.

EVLIA CSENDÉBEN UNNEPELTE, A LEVELTÁRVEZETŐI MUNKAJÁNAK TIZÉDIK ÉVFORDULÓJÁT. A MUNKA, MERT MINT EGYÉBKÉNT SZOKOTT. 1953 JUN. 1.-ÉN VETTE AJ A FŐSZERDARTÓL (LENDECKER JENŐTŐL) A LEVELTÁR IRÁNYÍTÁSÁT. HÁROMAN VOLTAK KECSKEMÉNYEN VELE EGYÜTT. (BALANYI BÉLA, KALOCSAI ANDRÁSNE/MOST CSONTOS JÁNOSNÉ, B. GAAL ANDRÁS) KÖSKUNTELEGGYÁZÁN A OTTANI, RÉSZLEGBEN SZABÓ SÁNDOR. A MUNKA, MIT VÉGZETT MUNKATÁRSÁIVAL S HOGY AZT MILYEN HANGULATBAN VEGEZTE, E NAPLÓ SZOL RÓLA.

EVUA UTBAN VAN KÖMÖC FELE. AZ IRATTARAK ELLENŐRZÉ-
SE NERI KIS FELADAT A TÁVOLSÁGOK MIATT (SOVÓSPALÓS ÉS
KÖMÖC, AZ OTTANIZÁK SZERINT 5 KM. A VALÓSÁGBAN LEGALABB
8. SZEP FAS TAJEK, KI FLOSZÓR JARJA E VIDÉKET ELRAGAD-
TATÁSSAL SZEMELI

A LEVELTÁRI MUNKA VÉGETER A HIVATALOS IDŐ
MULTÁVAL. A MÁSÍK FELADAT, HOGY MIT TEGYEN
AZ EMBER A KTI FALUBAN? KIMEGY A TEME-
TÖBLÉ ÉS FELGYŰJTI A FEJFATÁRAGÓMŰVÉSZLET
EMLÉKEIT. OLY GAZDAG ANYAG KINÁLKOZIK S KI
VÉGTI EZT IS EL?

A REGGELIVEL KEZDŐDIK A MUNKANAP. AMIG ESZNEK, ADDIG HALLGATNAK. VANNAK AKIK UGY ESZNEK, HOGY ÖSSZE-
 ÜLNEK, MERT A MALACOK IS JOBB IZÚT ESZNEK, HA TÖBBEN
 VANNAK. JACI BAKSI KÜLÖN VIL, MERT Ő CSAK A SAJÁT ENNIVA-
 TÓJÁT SZERETI LÁTNI.

EGY-NEHÁNY ÜNNEP VAN A LEVÉLTÁRNAK IS. EVFORDULÓK,
 NEVÜNNEPEK ÉS SZÜLETHÉNAPOK. Ezeket az ünnepeket egy-
 kis szünet jellemzi: egy-egy pohárka eszességgel és
 egy-egy szál virággal. A nők cserepes virágot kap-
 nak.

ERTSEBET NAPOT ÜLNEK A LEVÉLTÁR MUNKÁSAI. MÓME VALÓDI
 NEVE ERTSEBET. AZERTI KELLEZI A NAPOT ÜNNEPELNI, MERT A NAP-
 TÁRBAN MÓMI NÁP NINCSEN. EZ ALKALOMMAL VIRÁGNŐKŰI NŐ-
 VÉNYT KAPOTT, AMIT KEDVETLENŰL NEZ, DE AKINEK NAGY ABLAKA VAN,
 ODA DISZNÖVÉNY KELL, EIT ALAPÍTOTTÁK MEG AZ ÜNNEPELŐ DISZPÉLDÁNYOK

EDIG KIVÜLRŐL TERVELEZHETTÜNK BE ÉS VÉGŰL A MIENK
 ETTI A KIAPKA VITAI RAKTÁR, ROMOS, DE MAJD RENDEB-
 ERŐZTÜNK, A HELY KITÖNÖ ELEG NAGY, AHOVA BEITKÉ-
 HETÜNK IS. LAKATOS ERNŐ A TERÜLETI FŐNÖK, MÁK EN
 KÖZZIK ABBAN, HOGY EMELETES RAKTÁRAKAT ÉPÍTÉS-
 SEN A LEVELTÁRI OSZTÁLY BALANYI. VAN MÁR LÁRCUNK
 CSAK TÖRÖNYÖRÁ KEEL HOZZA, VOLT BAJUNK DELESLIS.

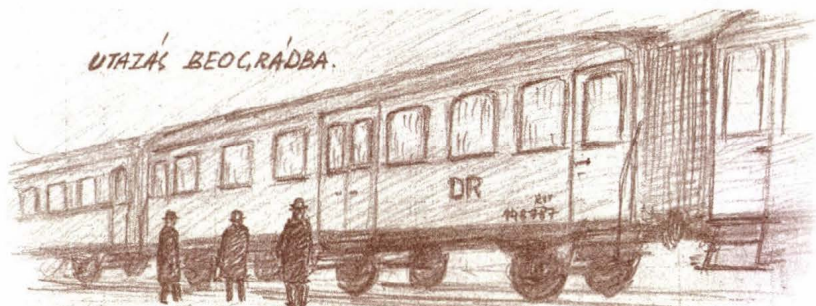
NÓ KUTYÁK NEM VOJT NEKTEK JÓ A „LOK” MOST MEHETEK A
 MEGYEI TANÁCSHOZ - MONDTA NAGYMIHÁLY LAJOS A „LOK” GAZ-
 DASÁGI VEZETŐJE NEMI AKASZTÓRÁ HUMORRAL, MOST JÓN AZ
 ÖZÖNVIZ! BACS-KISKUN MEGYEI TANÁCSÓL BALINT BELÁNE FŐLÖ-
 ADÓ ÉS CSERNUS SÁNDOR MŰVELŐDÉSI OSZTÁLY BELI PÉNZÜGYI
 CSOPORTVEZETŐ JELENT MEG AZ ÁTADÁSON.

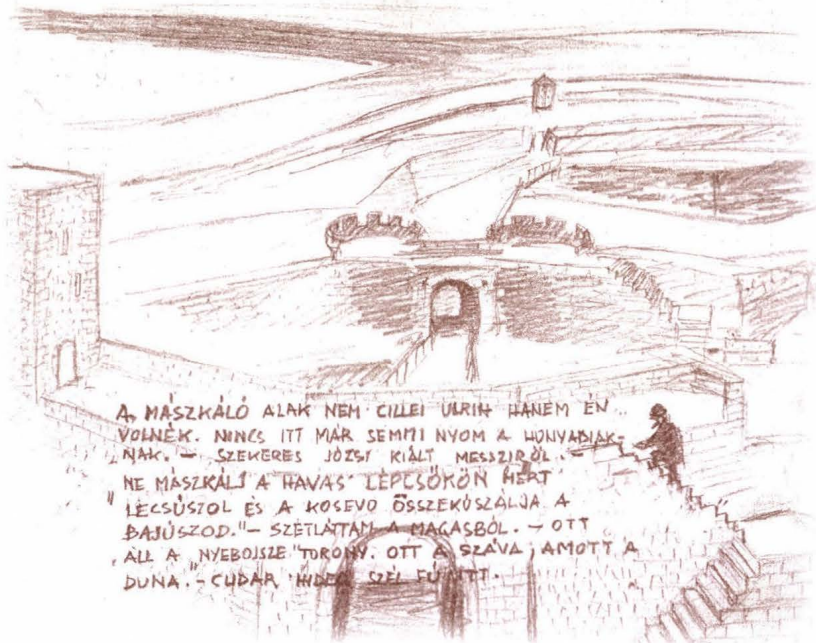
KARDOS KÁLMÁN MINISZ-
 TERI FŐELGÁDÓ, DR. LAKATOS
 ERNŐ A PEST MEGYEI LEVÉL-
 TÁR IGÁZGÁTÓJA.

BALANYINAK CSAK HALLGATÁS VOLT A SZEREPE, MEGTÖRTÉNT AZ ÁTA-
 DÁS, LAKATOS ERNŐ NYOMBAN BEJENTETTE AZ IGENYVÉT NAGYKÖRÖS VÁROS
 LEVÉLTÁRÁRA, TANÁCSI LEVÉLTÁRRA LETTUNK. 1967. NOV.

UTAZÁS BEOGRÁDBA.

EZZEL A VONATTAL MEGYÜNK BELGRÁDBA? EZZEL HÁT! A FELÍRÁS
NEM ZAVARJON BENNETEKET! AZ ÜNNEPEKRE BERELTÉK ÖKET, A
NYUGATNÉMETEKTŐL. SZÁLLJUNK BE, MERT MINDJÁRT INDUL!

A MÁSZKÁLÓ ALAK NEM CILLEI URINÉ HANEM EN
VOLNÉK. NINCS ITT MÁR SEMMI NYOM A HUNYVADIÁK
NÁK. — SZEKERES JÓZSI KIÁLT MESSZIRŐL.
"NE MÁSZKÁLJ A HAVAS LEPCSŐKÖN MERT
"LECSÚSTOL ÉS A KOSEVO ÖSSZEKÖSZALJA A
BAJÚSZOD." — SZÉTLÁTAM A MAGASBÓL. — OTT
ÁLL A NYEBOJSZE "TORONY. OTT A SZÁVA; AMOTT A
DUNA. — CUDAR HIDEK SZEL FÚJT ITT.

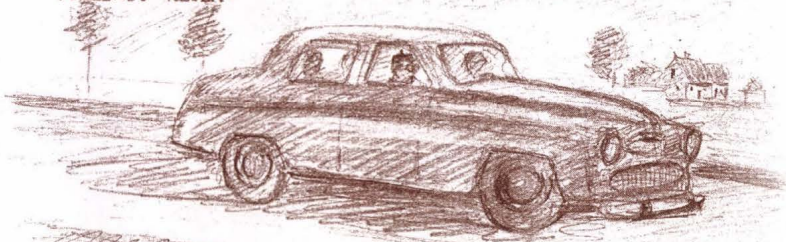

A TAPASZTALÁTSERE HASZNOS DOLG. MÁŠ LEVÉLTÁRA
KAT LÁTNÍ. MÁŠOK HASZNOS GYAKORLATÁT MEGISMERNI, A
SAJÁT MUNKÁRA HASZNOS EREDMÉNYEK FORRÁSA LEHET.

VOLTUNK MÁR A SZOLNOK-, A SOMOGY- ÉS A TOLNA MEGYEI
LEVÉLTÁRAKBAN. A KATONA JÓZSEF MEGYEI KÖNYVTÁR MŰVELŐDÉSI
A AUTÓJÁVAL NÉGY-ÖT LEVÉLTÁRI DOLGOZÓ IS FÉLMEGY EGY AL-
KALOMMAL TAPASZTALAT CSERÉRE KÜLÖN FELADATTAL.

NAGY MEGVE EZ A BÁCŠ-KISKUN MEGYE. MEHET RENNE AZ EMBER
A LEGGYORSABB JÁRMŰVEL EGÉSZ NAP. SOK AZ ELLENŐRIZNI VALÓ, IGY
KI KELL HASZNÁLNI A LEHETŐSÉGET. A MEGYEI TANÁCS TITKÁRSÁGA
KÖCSIJÁRA KAPASZKODHATUNK FEL DR. RÉTSÁGI ÖSZKÁR TITKÁRSÁGI
FŐELŐADÓ RÉVEN.

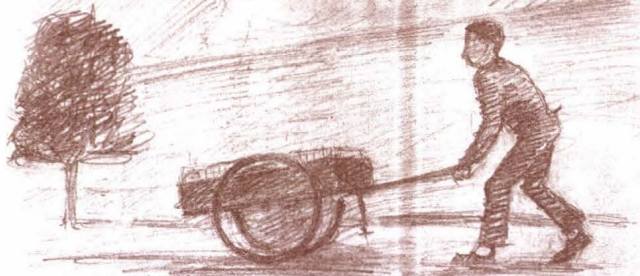
SOK DOLGOD VAN-E BÉLA BÉTYÁM? - KÉRDEZI RÉTSÁGI ÖSZKÁR.
OH NEM SOK. FÉLDRA ALATT VEGZEK - VALACZOL BALANNI. GYAK-
RAN EGY ÓRA LESZ IS LESZ BELŐLE. IYENKÖR, MÓNDA RÉTSÁGI
BÉLA BÉTYÁM DICIKÉM MEGVÁRATTÁL BENNÜNKEY. TUDOD, HOGY
KELETI LÁCI (A GÉPKOCSIVEZETŐ NEVE) TŰRELMETLEN EMBER. -
DRÁGA ÖSZKÁM ÉN A LACI RÓL A NYUGALOM SZOBÁT MEG-
MINTÁZHATNÁM!

AZ ÜCFÉLFORGALOM SOK MUNKÁVAL JÁR. A KLAPKA
 UTCÁBA GYÁKRAK AN KELL MENNI IRATOKAT KERESNI.
 HANYAGOK AZ EMBEREK, MEG A FONTOS OKMÁNYA-
 IKÁT SEM ŐRZIK MEG. NAKMERŐEN BIZAKODNAK A
 A LEVELTÁRSAN, EZ BÉNIC NAGY LIRA!
 ANNI MEG, A MÁRTI MENNEK IRATOK UTÁN KUTATNI

AZ AZ ÉRZÉSEM ENNEK MAJORNAK ITT SEMMI IRATA NINCS, DE
 MEG KELL NÉZNI

PISZKOS KONKURENCIA.
 NEM KÖNYÖRGÜNK TOBBÉ NEMETH JÓZSEF HORDÁRNAK.

A LEVELTAR IS A KLAPKA INCAT RESZLEG KÖZÖTTI TEHER-
 FORGALMAT, A KETKEREKŰ TORGONCAI SZABÓ CSABA BONYO-
 LITJA LE. JÓL HASZNÁLHATÓ BSKÖZ KELECSÉNYI MIKLÓS NAGY-
 KÖRÖSI KOVÁCSMESTER ÁLTAL KÉSZÍTETT JÁRMŰ.

NEMETH HORDART NEM LESETI MÁR VELÜNK A FŐNÖK.
 NEM VOLT EZ ROSSZ GONDOLAT, HOGY CÍNÁLTATTA EZT A
 VACAKOT, MONDJA MACÁBA CSABA.

1970 MÁJUS.

A KLAPKA, UTCAI VIRÁGSKERTBÉ EBBEN AZ
 ÉVBEN VIRÁCMAGOKAT VETETETT A
 FŐNÖK OLYKOR NÉZEGETI KEL-É MÁR.
 ILYENKOR MONDOGATJA: CSABA FIAM ROSSZUL
 KELEK EZEK A MAGOK! A MARTI VETETT IDE
 VALAMIT? CSABA: VETETT
 BIZONY, POLITECHNIKÁBAN.

TANULTA A VIRÁCMAG-
 VETÉST.
 -NÉZD FIAM EL JUV-
 FARKÓD, EL PARÉ, EL
 VÁCSONYA, EL MUHAR,
 EL PÁZSITÓ, EL FO-
 LYÓFŰ, KÉKBŰRÖK,
 FALÁN EZ VIOLA.

1970. MÁJ. 26.

HIDEG TAVASZ JÁRJA, A LEVELTÉR RENDEZŐBRIGÁDJÁ, HOGY AZ
 ÁTFÁZDOTT CSONTJAIT ÁTMELEGÍTSE, KIKÖLTÖZÖTT AZ UDVARRA.

GYEREKEK MILYEN JO A NAPON LENNI ARÁD-
 ZIK A FŐNÖK. SZABÓ CSABA EL BALAMYINE NAPÓZASHOZ SZERETNEK NEKI-
 VETKÖZNI, DE CSAK SZABÓ CSABÁNAK ÁLL RÉSZLEGES LEHETŐSÉGE A-
 VETKÖZÉSRE - A MUNKA HALAD A CSUPASZ' BŐRT A NAPHEVE PIRTJA.

1970. JÚN

államat a lét, az idő végtelen,
 mire keltether kezdett, már is elröppen

1970 évől két hónapról adunk számot,
 most az igazgató váltásán folytatjuk a
 többi részről már az új igazgató jelölés
 két fel az elmaradt 10 hónap we meg
 ha annak sürgősét látja. G. B. Balogh

Béla leltári igazgató felv. 24- től az évi rendszeres szabadságát és a fel
 mondással járó 30 nap szabadságot is igénybe vette, így hiányos a
 népszerűsége felmár 20- ával, véget ért. Felhívjuk figyelmére Béla és Béla né
 híres László leltári igazgató Béla- István közp. Jánosca V.D. hírel.
 dísmegyi Örsbányától felkutatva.

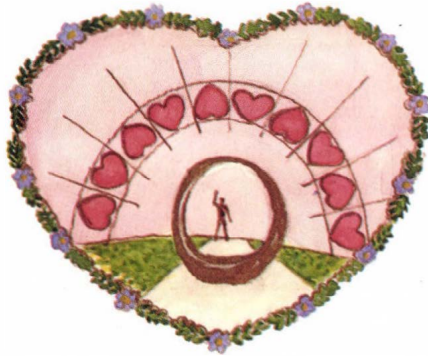
az évi elje mindig számokkal kezdődik. Közpénz gazdálkodás
 az 1972. évől, arról mitőlmit is számolunk. Az első része
 még az elmult évől álcóított feladatokkal kezd d. Ezek lefejezés
 továbbra is az 1972 évi munkatervben vállalt és teljesített
 adatok összehasonlítás. A számokhoz tartozó kérdés is számokhoz
 benne kellek teljesíteni és véli elvévelni a munkatervből alap.
 január 10- jár. 20-ig tartott a munkatervben való elvégzése. (Az
 önkormányzat, számadatok összehasonlítása, közege rétek megfigyelés
 lejegyzése.)

1972 azonban jelentős szakmai sikereket is hozott. Tavasszal a Rijekai Történelmi Levéltár tapasztalatcsere céljából Kecskemétre érkezett igazgatóját és kollégáit fogadták Balanyiék. Az év folyamán jelent meg az „Így kezdődött!” című, levéltári kiadású dokumentumkötet. Az intézményvezető kollégái munkái feletti büszkesége csendül ki az alábbi sorokból: *„Általános örömet váltott ki mindnyájunkban a kötet megjelenése, mert a levéltárak dolgozóinak kezéből nem sok ilyen jelent még meg...”*³⁸

1973 *„Pillanat a lét, az idő végtelen, mire tethhez kezdesz, már is elröppen...”*³⁹ – kezdte verselve a tőle megszokott módon Balanyi Béla levéltárvezető az utolsóként megörökített 1973-as esztendő eseményeinek leírását a Historia Domusban, amelyben már csak az év első két hónapjának történéseiről számolt be, mivel hivatalos tevékenysége a levéltárban február 24-ével végetért. Búcsúztatásán egy „szépművű” arany pecsétgyűrűt kapott ajándékba munkatársaitól, amelyet a háztörténet utolsó lapján meg is rajzolt. A levéltárban eltöltött évekkel kapcsolatos gondolatokat, az elválás, búcsúzás furcsa, fájdalmas érzését pedig az alábbi sorokban örökítette meg: *„Húsz évig együtt dolgozni emberekkel, és közülük kilépni nehéz szívvel lehet. 23 év óta egy hivatalban eltölteni munkával a napot, nem marad nyom nélkül. Pillanatnyilag úgy hatott, mint [amikor] hosszú utazás után lelépünk a vonatról. Valami hiányérzet marad a nyomában, mi hosszú idő múltán enyhült. Emléke soha nem múlik el.”*⁴⁰

*

A levéltári háztörténetet 1973 után nem folytatta senki. Balanyi Béla nyugdíjazását követően a nagykőrösi múzeum tudományos kutatójaként még sokáig aktív tevékenységet fejtett ki. Gyakori vendége volt a Pest Megyei Levéltár Nagykőrösi Részlegének és egykori munkahelyén, Kecskeméten is többször megfordult. Az utolsó fényképfelvétel Balanyi Béláról a levéltárban 1998 végén készült.

BALANYI BÉLA TUDOMÁNYOS MUNKÁSSÁGA⁴¹

Levéltárosként és múzeumi tudományos munkatársként is dr. Balanyi Béla mindig nagy gondot fordított kutatási eredményeinek publikálására. A II. világháború utáni első évtized – főleg pénzügyi okok miatt – nem kedvezett sehol, így Nagykőrösön sem, a helytörténeti munkák megjelentetésének. Azonban az 1950-es évek végétől, az anyagi források növekedésével rendszeresen láttak napvilágot Balanyi Béla hosszabb-rövidebb írásai, elsősorban az 1957-ben indított Pest Megyei Hírlap nagykőrösi mellékletének (1980-ig Nagykőrösi Híradó, utána Nagykőrösi Hírlap) hasábjain. Az évente tucat-szám megjelent újságcikkek mellett tudományos, irodalmi folyóiratokban (Múzeumi Híradó, Levéltári Híradó, Kortárs), tanulmánykötetekben (Studia Comitatus, Kiskunság, Nagykőrösi Arany János Múzeum közleményei) és önálló füzetekben is találkozhatunk Balanyi Béla szerzeményeivel. A halála előtti évben, 2001-ben látott napvilágot tudományos munkásságának legreprezentatívabb darabja, a „Tiszakécske története 1849”-ig című könyv.

Balanyi Béla hosszú élete során két szomszédos városhoz kötődött. Kecskeméten született, középiskolás korától Nagykőrösön élt, majd innen levéltárosi, levéltár-igazgatói munkája elszólitotta Kecskemétre, azonban nagykőrösi lakóhelyén a levéltári munka mellett ellátta a város múzeumának vezetését is. Nyugdíjas kutatóéveit pedig ismét teljesen Nagykőrösön töltötte, ahol 1990-ig múzeumi tudományos munkatárs volt. Habár Kecskeméten született és a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban 22 évet dolgozott, szíve, érdeklődése egyértelműen Nagykőröshöz vonzotta. Rendszeres és folyamatos kutatását alapvetően az biztosította, hogy Nagykőrös város levéltárát az általa vezetett intézmény gondozta, illetve másodállásban egészen 1990-ig nagykőrösi muzeológus is volt. Szeretett városa történetéből az általa kutatott témák felölelték a teljes kronológiai skálát, azaz az őskortól a 20. század végéig ívelő időt. Balanyi Béla a nagy polihisztor elődök nyomdokait követve egyaránt értő módon szólaltatta meg a helytörténet forrásait, akár régészeti leletekről, akár a levéltári iratokról volt szó. Személyében igen szerencsésen kapcsolódott össze a levéltáros és a régész-muzeológus szakember. Még ha hozzávesszük azt is, hogy a II. világháború után a Nagykőrös Városi Könyvtár megszervezése is az ő nevéhez kapcsolódik, akkor már szinte csak 19. századi példákkal lehetne hozzá hasonló szakembert találni, aki életében mind a három közgyűjteményi intézmény munkatársa, vezetője is volt.

Írásainak stílusa, mondanivalója hűen tükrözi azt a kutató tudós típust, aki soha nem mond le a tanításról, a közérthetőségről. Igazi tudományos ismeretterjesztő volt a szó nemes értelmében, amelyet nemcsak rengeteg újságcikke jelez, ezzel a szellemiséggel tanulmányaiban, könyvében is lépten-nyomon találkozhatunk.

Bár kutatásai összegzéseként nem született meg monográfiája Nagykőrösről – szóban többször is említette, hogy az lenne

kutatásainak végső célja – szerencsére a témából megírt és megjelent kisebb-nagyobb cikkek és tanulmányok hosszú sora valamelyest kárpótol minket a hiányért. Vegyük tehát sorra, hogy miről-mikről, milyen nagykőrösi témákról írt Balanyi Béla: A város határában (és a belterületén) fellelt régészeti emlékek alapján elkalauzol minket nemcsak a kőkorszakba, a bronzkorba, a szarmaták és a honfoglalás korába, hanem a középkorba, sőt az újkorba is. Vele együtt képzeletben bejárhatjuk Gógányt, Szőrhalmot, Csipvárt, Földvárt, Boldogasszonyhalmát, Siratót, az évszázadokig Nagykőröshöz tartozó nyársapáti határrészt, a vasút környékét, a Deák teret. Írásaiban megjelentek a határ természeti értékei, érdekességei, a hozzájuk kapcsolódó mondák, mint a több száz éves jelfák (Pálfája és a Basafa) esetében. A néprajztudományba is belekóstolhatunk a városi múzeum néhány darabjának (frászkarika, régi malomkő stb.) leírásával foglalkozó írásai nyomán. Régi életmódot, szokásokat, mesterségeket elevenített fel a határbeli tanyákról, a kőrösi disznótorokról, a csizmadiákról és tímárokról írt cikkeiben.

Mint levéltáros kötelességének tartotta, hogy bemutassa a város levéltárának páratlan értékű anyagát is, de a megjelentetett ismertetőknél sokkal nagyobb számban szólaltatta meg a levéltár forrásait. Több ízben írt Nagykőrös legfontosabb tereinek (Szabadság tér, Deák tér, Széchenyi tér) utcáinak (Kossuth Lajos utca, Szolnoki utca, Kecskeméti utca, Ceglédi utca) történetéről, bemutatva az ott lévő műemlékeket, szobrokat, emlékműveket, az egyes helyekhez kapcsolható eseményeket. Önálló cikkekben részletesen tárta fel a város középkori templomának és a török korig nyúló gyökerekkel büszkélkedő városházának a történetét. Szinte természetes, hogy a város történetében jelentős fordulatoknak számító eseményekről is beszámolt a nagykőrösieknek. Így a török és kuruc kori témákon kívül rendkívül színes – szinte riportszerű – írásokat olvashatunk a nagy

pusztító (1714-es és 1826-os) tűzvészekről, az 1848/49-es, az 1918/19-es, az 1944/45-ös forradalmi, illetve rendszerváltó eseményekről. A közelmúltról szóló írásait mindig színesítette, kiegészítette a saját és más, még akkor élt tanúk visszaemlékezéseivel. Azonban nemcsak a történelem fő, meghatározó áramlatai, eseményei bukkannak fel írásaiban, hanem – mintigazi életmódtörténész – Balanyi Béla megírta a városi helytörténet kis „színeseit” is. Olvashatunk a régi világban űzött sportokról (például a 19. század végi korcsolyázásról), tanyai iskolák életéről, régi nyelvjárásról, a kőrösi zene és képzőművészet múltjáról, dalárdákról, egyesületekről, fürdőkről, ispotályokról és kórházakról, Petőfi Sándor nagykőrösi emlékhelyeiről, építkezés nyomán feltárt több száz éves gabonavermekről, régi és újabb városi könyvtárakról, temetkezési szokásokról, kaszárnyáról, vásárokról, a régi híres zöldség- és szőlőtermelésről.

Külön kell megemlékeznünk tanulmánykötetekben megjelent hosszabb írásairól, amelyeknek témái már részben túlmutatnak Nagykőrösön, bevonva a kutatásokba Kecskemétet, Ceglédet és a közeli Bög községet. Ezekben a publikációkban Balanyi a rá jellemző alaposággal és részletességgel írt Nagykőrös középkori falvairól és építményeiről, a nagykőrösi és a bögi régészeti feltáró munkáról, Kecskemét és Nagykőrös gazdasági múltjáról, a nevezetes „Három Város” (Cegléd, Kecskemét, Nagykőrös) kuruc kori történetéről.

Dr. Balanyi Bélának hatalmas kutatómunkája ellenére sokáig nem nyílt lehetősége, hogy önálló, szintetizáló kiadványokat megjelentethessen. Bizonyos kárpótlást jelentett számára és számunkra is, hogy életének 90. évén túl kézbe vehette könyv formájában megjelent Tiszakécske monográfiáját, amelyben a Nagykőröshöz közeli város történetét a 19. század derekáig dolgozta fel.

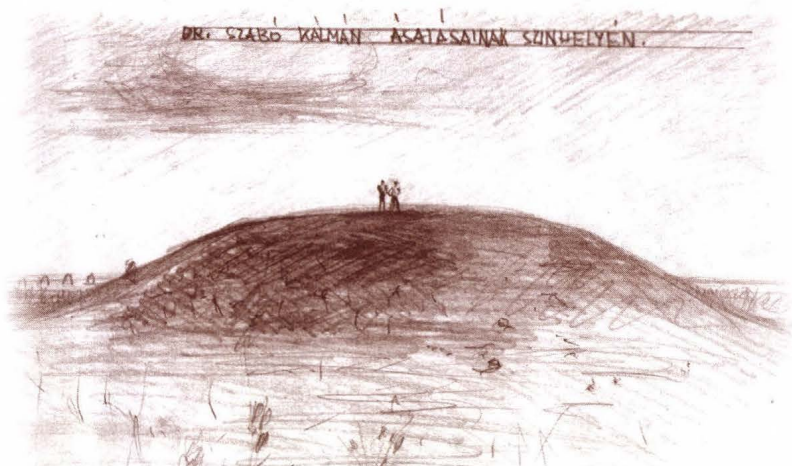
Dr. Szabó Attila

AKI VÁTALKOZOTTI SZENTIRÁLY TÖRTÉNETÉNEK
A MEGTÁRSÁRA, ANNAK AZI A HELYSÍNEN
IS MEG KELL ISMERNI.

BALANYI SZENTIRÁLY KÖZSEG HELYÉN CSEREPEKET SZEDÉGET.
A NEZŐI ELJÚNÓDNEK HOGY MIT SZEDÉGETHEI EZ AZ ISMERTE
LEN EMBER? - A RÉGEZI AZ EDVINGSEREPEKŐL ÖLVAS. ITT XIV-XMI.
SZÁZADI EDVINGSEREPEK VOLTAK. 1964. AUG. 16.

DR. SZABÓ KÁLMÁN ÁSÁTÁSAINAK SZÜNHÉLYÉN.

KEREKEGYHÁZA KÖZÉPKORI TEMPLOMA ALIOTT EZEN A HAL-
MÓN, MOST A FÖNÖK ÉS KÁLMÁN LÁJOS ZENETANÁR ALIUNK
A JETETÉN. HAZÁNKAT ÉRT CSAPÁSOK EGYIK TANÚJA E HALOM
MELYNEK OLDALÁBA NYUGVÓ KEREKEGYHÁZAIK, MIT SEM TUDNAK
ARRÓL, HOGY A MAI KEREKEGYHÁZA 4 KM - EL ODEBB VAN.

1964. AUG.

BÁCS-KISKUN MEGYEI LEVÉLTÁR
JÖVŐBELI KÉPE

KEDVES DOLGOZÓ TÁRSAM!
HÁ KIVÁNUNK, KIVÁNUNK
MEGFELELŐT ÉS ELEGENDŐT!
ÍME AZ ÚJ ÉS MONUMENTÁLIS
LEVÉLTÁRI ÉPÜLET

1990. MÁJ. 30.

JEGYZETEK

- 1 Böőr László: In memoriam Balanyi Béla. In: Levéltári Szemle, 2002/2.
- 2 Balanyi Béla önéletrajza 1972-ből. Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára (a továbbiakban: BKMÖL). Személyzeti anyag.
- 3 Leidecker Jenő 1905-ben született a Baranya megyei Vásárosdombón. A jogi egyetem elvégzése után 1929-ben közigazgatási pályára lépett, segédjegyzőként, körjegyzőként működött. 1944 őszén orosz hadifogságba esett. Hazatérte után, 1946-tól megyei főlevéltárosként szolgált Zomborban. Bács-Bodrog vármegye levéltárával együtt előbb Bajára, majd Kecskemétre került. 1951-ben ő lett a Bács-Kiskun megyei levéltár első igazgatója. Családja, felesége és két gyermeke a Baranya megyei Sásdon éltek. Családegysítés céljából kérte áthelyezését a Somogy Megyei Levéltárba 1953-ban.
- 4 A bajai és a bácsalmási járások iratképzői 1952-ig, a bajai iratok Pécsre történő elszállításáig Baja város közlevéltárának illetékességi körébe tartoztak. A bajai anyagok költöztetésére szintén a állami kerületi levéltárak létrehozásával összefüggésben került sor, amelyek azonban végül nem jöttek létre, így a megyei beosztásra épülő közlevéltári hálózat lényegében 1952-ben jogszabályi elismerést nyert. Ennek következtében a Bács-Kiskun Megyei Közlevéltár 1952-től 1969-ig a Kecskeméti Állami Levéltár elnevezést viselte, majd az azt követő tanácsi kézbeadástól

- 1992-ig a Bács-Kiskun Megyei Levéltár nevet. Balanyi Béla érkezéséig Leidecker Jenő két munkatársa Antal Árpád munkaerő és Bodnár Gáll András raktárkezelő volt.
- 5 1951–1952 folyamán kerültek a levéltárba Dunapataj, Szabadszállás, Kunszentmiklós 50-50 q mennyiségű irattárjai, valamint Apostag, Harta, Kerekegyháza, Izsák, Solt, Kecel, Szakmár, Homokmégy, és Akasztó anyagai.
- 6 „*A levéltár éléről június 1-[j]én Leidecker Jenő eltávozott*” – számolt be Balanyi a Historia Domusban a levéltár vezetésében történt változásokról. „*Saját kérelmére a kaposvári levéltárhoz helyezte át a központ beosztottjának. Eltávozására indokul szolgálta, hogy családját [a] Baranya megyei Sásd nevű községből nem tudta Kecskemétre hozni. A nagy távolság miatt 3 éven át külön kellett élnie.*” BKMÖL XIV. 85. Balanyi Béla nyugalmazott levéltár-igazgató iratai (a továbbiakban: XIV. 85.), Historia Domus (a továbbiakban: HD), 16. o.
- 7 BKMÖL XIV. 85. HD, 16–17. o.
- 8 Böőr László: In memoriam Balanyi Béla. In: Levéltári Szemle, 2002/2.
- 9 BKMÖL XIV. 85. Napos Oldal – A Napos Oldal tervezett negyedik kötetének anyagát Balanyi Béla nyugdíjazásakor hazavitte, azzal az elhatározással, hogy befejezi a „történetet” és beköteti az utolsó kötetet is. Erre ugyan nem került sor, a rajzok azonban megmaradtak, és érdekes, kedves dokumentumai Balanyi Béla levéltárban töltött utolsó nyolc évének.
- 10 BKMÖL XIV. 85. HD, 216. o.
- 11 Uo., 132. o.
- 12 A Bács-Bodrog vármegyei gazdasági felügyelőség, erdőfelügyelőség, szociális felügyelőség, vízi társulatok, kalocsai jezsuita gimnázium, a Duna–Tisza közti Mezőgazdasági Kamara, a Kecskeméti Gyufagyár, a Kecskeméti Takarékpénztár, a Kalocsai Törvényszék 1915 előtti iratai kb. 200 q mennyiségben.

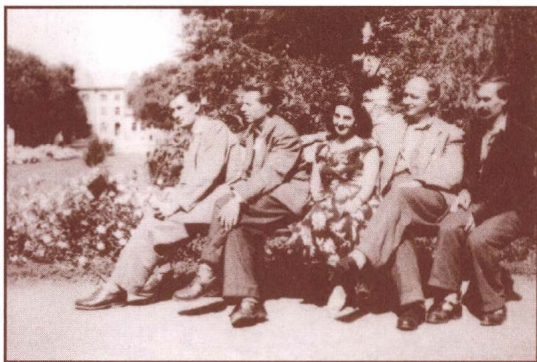
- 13 BKMÖL XXXIV. 1. A levéltár ügyviteli iratai (a továbbiakban: XXXIV. 1). 254/1971. Balanyi Béla jelentése a Bács-Kiskun Megyei Tanács VB-nek, 1971. április 28. 1. o.
- 14 BKMÖL XXXIV. 1. 148/1964. Beszámoló a Kecskeméti Állami Levéltárban az 1964. év első felében végzett középkader képzésről. 2. o.
- 15 Uo.
- 16 BKMÖL XIV. 85. HD, 19. o.
- 17 Uo., 19. o.
- 18 Uo., 22. o.
- 19 Uo., 24–25. o.
- 20 Uo., 33. o.
- 21 Uo., 39–42. o.
- 22 Uo., 43. o.
- 23 BKMÖL XXXIV. 1. Iktatószám nélküli irat. (7. d.) A Közalkalmazottak Megyei Szakszervezetének a Kecskeméti Állami Levéltár dolgozói, 1957. május 24.
- 24 BKMÖL XIV. 85. HD, 61. o.
- 25 Uo., 67. o.
- 26 Uo., 76–77. o.
- 27 Uo., 82. o.
- 28 Uo., 85. o.
- 29 Uo., 86. o.
- 30 Uo., 94. o.
- 31 Uo., 105. o.
- 32 BKMÖL XXXIV. 1. 700/1964. A rádióba szánt riport szövege.
- 33 BKMÖL XIV. 85. HD, 122. o.
- 34 BKMÖL XXXIV. 1. 254/1971. Balanyi Béla jelentése a Bács-Kiskun Megyei Tanács VB-nek, 1971. április 28. 1. o.
- 35 BKMÖL XIV. 85. HD, 171–172. o.
- 36 Uo., 143. o.
- 37 Uo., 185. o.

- 38 Uo., 204. o.; Így kezdődött. Dokumentumgyűjtemény Bács-Kiskun megye 1944–45. évi történetéhez. Összeállította és bevezetéssel ellátta: Bálintné Mikes Katalin, Szabó Sándor. Kecskemét, [1972].
- 39 Uo., 210. o.
- 40 Uo., 212. o.
- 41 1994-ben jelent meg dr. Balanyi Béla addigi összes publikációjáról bibliográfia. Urbán Miklósné: Balanyi Béla élete és munkássága. In: Bács-Kiskun Megye múltjából XIII. Szerk.: Iványosi-Szabó Tibor. Kecskemét, 1994.

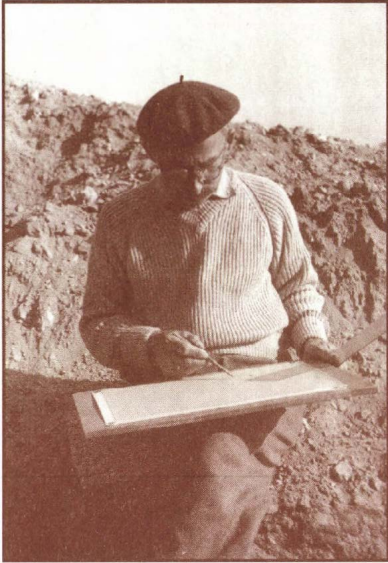
FOTÓK

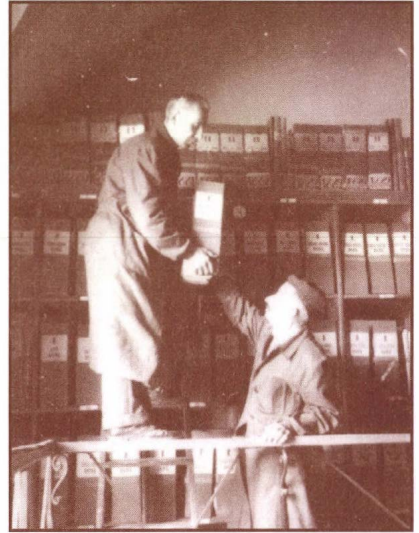
A Kecskeméti Állami
Levéltár dolgozói
(Iványosi-Szabó Tibor,
Bodrogi Ferenc,
Kalocsai Andrásné,
Szabó Sándor és Balanyi
Béla).
1955. augusztus 22.

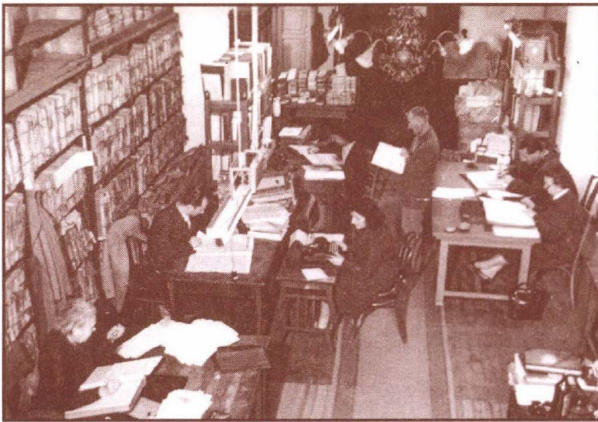
A levéltár 2. számú
raktárának galériáján
(Balanyi Béla, Bodrogi
Ferenc, Csontosné
sz. Pozsár Erzsébet,
Németh László).
1957.

Balanyi Béla mint régész, a nagykőrösi Boldogasszony-halmon végzett ásatásoknál.
1958. október 4.

Balanyi Béla és Németh László a levéltár 2. számú raktárában.
1958.

A levéltár munkaterme a dolgozókkal.
1959. október 17.

A levéltár dolgozói
(Balanyi Béla, Bársony
Magdolna, Csontos
Jánosné, Fábián Istvánné
és Máté László).
1966.

Bács-Kiskun megye
levéltárának dolgozói
(Máté László, Csontos
Jánosné, Szóke Márta,
Balanyi Sándorné
Lovas Anna, Bársony
Magdolna és Balanyi
Béla).
1968. június 5.

A tolnadombori levéltár-
igazgatói értekezleten
(Antal Árpád, Balanyi
Béla és Páhi Ferenc).
1970. április 25.

A Klapka utcai
legújabbkori
osztály udvarán
(Tóth Ágnes, Bitó
Ferencné Lovas
Anna, Balanyi
Béla és Papp
Imréné Szőke
Márta).
1990. november 9.

Balanyi Béla a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltárában.
1998.

ILLUSZTRÁCIÓK JEGYZÉKE

Illusztrációk a „Napos Oldal”-ból (N. O.) és a „Historia Domus”-ból (H. D.).

- 10. oldalon: N. O. 221. o. (1953.)
- 11. oldalon: N. O. 710. o. (1962.)
- 12. oldalon: N. O. 613. o. (1960.)
- 16. oldalon: N. O. 688. o. (1962.)
- 17. oldalon: N. O. 689. o. (1962.)
- 18. oldalon: N. O. 707. o. (1962.)
- 23. oldalon: N. O. 91. o. (1952.)
- 24. oldalon: N. O. 156. o. (1952.)
- 25. oldalon: N. O. 201. és 202. o. (1953.)
- 26. oldalon: N. O. 255. o. (1954.)
- 30. oldalon: N. O. 435. o. (1956)
- 31. oldalon: N. O. 442. o. (1956)
- 32. oldalon: H. D. 52. o. (1958.)
- 37. oldalon: N. O. 217. és 277. o. (1953. és 1954.)
- 38. oldalon: N. O. 601. o. (1960.)
- 39. oldalon: N. O. 637. és 576. o. (1961. és 1959.)
- 40. oldalon: N. O. 450. és 626. o. (1957. és 1960.)
- 41. oldalon: N. O. 505. o. (1957.)
- 42. oldalon: N. O. 666. o. (1961.)
- 43. oldalon: N. O. 457. o. (1957.)
- 44. oldalon: N. O. 464. o. (1957.)

49. oldalon: H. D. 194. o. (1972.)
50. oldalon: N. O. 737. o. (1963.)
51. oldalon: N. O. 580. és 702. o. (1959. és 1962.)
52. oldalon: N. O. 776. o. (1963.)
53. oldalon: N. O. 769. o. és oldalszám nélkül (1963. és 1967.)
54. oldalon: N. O. oldalszám nélkül (1969–1970.)
55. oldalon: N. O. oldalszám nélkül (1970.)
56. oldalon: N. O. oldalszám és év nélkül
57. oldalon: N. O. oldalszám és év nélkül
58. oldalon: H. D. 210. o. (1973.)
65. oldalon: N. O. 765. o. (1963.)
66. oldalon: N. O. oldalszám nélkül (1970.)

TARTALOM

Előszó	5
Balanyi Béla (1911–2002)	7
A Historia Domus.....	13
A Napos Oldal.....	19
Huszonkét év a kecskeméti levéltár szolgálatában.....	21
Balanyi Béla tudományos munkássága.....	61
Jegyzetek.....	67
Fotók	71
Illusztrációk jegyzéke.....	75

A kiadvány megjelenését támogatta:

ADRIA-PRINT

Adria-Print Kft.
6000 Kecskemét, Külső-Szegedi út 136.
Telefon: 76/482-190, 30/955-9239
E-mail: adriaprint@gmail.com

BÁCS-KISKUN
M E G Y E I
ÖNKORMÁNYZAT

LEVÉLTÁRA

